

***II

1

1965

Duhovno
Življenje

la vida espiritual

Lepo število naših čklic je v nedeljo, 29. novembra 1964, pristopilo v Slovenski hiši v Buenos Airesu k prvemu svetemu obhajilu. V sredi g. direktor Anton Orehar. (Foto: Janko Hafner)

^v ZACENJAMO NOVO LETO 1965

Še vedno štejemo leta po Kristusovem rojstvu. Tako šteje zgodovinar svetovnega slovesa, tako Združeni narodi, tako v ZDA, v Argentini, v Evropi, tako šteje slovenski kmet, ki na večer sv. Treh kraljev piše na hišna vrata 19 + G + M + B + 65.

Kristus je središče zgodovine. Vsi ljudje morajo priznati velikansko spremembo, ki jo je povzročil Kristus. Z njim začenjamo novo dobo, ki se v celoti razločuje od prejšnjih.

Kristusovo rojstvo je bolj svet pretresujoč dogodek kot polet okrog sveta, propad imperijev in kultur, izginotje nadarjenih narodov. To so v primeri z vstopom Boga-človeka v zgodovino le brezpomembni dogodki. S Kristusom začenja človeštvo drugače misliti, ocenjevati, želiti, hoteti, izbira si popolnoma nove cilje in se daruje za dotlej neznane namene.

A Kristusovo rojstvo ni samo nek stalen datum, od katerega dalje štejemo novo dobo, leto 749. po ustanovitvi Rima. Kristusovo rojstvo je na drugačen način središče zgodovine, kot navaden časovni mejnik. Kristus je resnična, dejanska os vsega zgodovinskega dogajanja. Božji sklep je, „da v Kristusu podredi eni glavi vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji“ (Ef 1, 10). Kot na koncu govora združimo vse glavne misli v mogočen sklep, tako je Bog vse stvarstvo združil v Kristusu v nov red, tako da mu je Kristus glava, središče. Čas pred Kristusom je priprava na Kristusa, čas po Kristusu je zgodovina Kristusovega kraljestva.

Kristus — središče zgodovine, to je dejstvo in resničnost, pa tudi naloga in povelje. Kristus mora biti središče tudi današnje zgodovine, Kristusu kot svoji glavi se mora podrediti tudi sodobno človeštvo. Pri uresnitvi te naloge hoče Bog tudi človeškega sodelovanja.

Svobodno, zavestno in v medsebojni ljubezni vstopimo v službo največji ideji svetovne zgodovine: „Vse podrediti eni glavi Kristusu“. S to voljo začenjamo leto 1965 po Kristusovem rojstvu.

Uredništvo

„Oznanjam vam veliko veselje“

Zopet je zavladala strašna tišina kakor pred veliko nevihto; nobena ovca se ni zganila, niti dračje ni zapokalo. Obrazi pastirjev so bili bledi od strahu; vsak je čutil, da se bliža nekaj neznansega in vse oči so se upirale v Bienusa, kakor bi hotele od njega izprositi pomoči in obrambe.

S tresočim se glasom, kar se ni še nikdar pripetilo, je spregovoril: „Priatelj, pripravljaj se nekaj velikega. Ne vem, kaj je, lahko pa pomeni konec sveta. Toda nikar se ne plašimo! Naša vera je trdna in vse, kar pride nad nas, se bo zgodilo zaradi nečesa boljšega. Pokleknimo in molimo, kajti moje besede ne zmorejo nič in so izgubile svojo moč.“

Vsi so pokleknili v sneg, toda od strahu ni mogel nihče moliti; zgrbili so se, se napravili majhne in pričakovali najstrašnejšega.

Vsa usta so kriknila hkrati in mahoma se je visoko pred njimi pojavil blesteč angel, obdan s krožečimi venci tisočbarvne svetlobe!

Bledi fant je padel vznak, iz Bienusovih rok je zdrsnila knjižica, mali debelih si je z rokami zakril oči in grbec s klobukom; nekateri so pobegnili pod pristrežje, toda slepec se je smehljaj; krava je vtaknila glavo v slamo, koza je nategovala vrv, da bi utekla, ovce pa so se zbegane gnetle druga čez drugo.

Vse te tresoče se može je ogrinjala

biserna svetloba, ki je lila iz angela, iz gub njegovega vodeno zelenega plašča, iz njegovih zlatih las, iz nebesno modre obleke in utripajočega plamena njegovih peruti.

Ko pa je angel z globokim, sladkim glasom, ki je bolj pel v njihovih srcih, kot pa iz angelovih ust, dejal: „Ne bojte se! Kajti glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki ga bodo deležni vsi ljudje,“ tedaj so ponižno uprli oči vanj; živali so se pomirile in preprosti ljudje so drgetaje in z utripajočimi srci čuli veliko vest: da se je nocoj rodil Zveličar v podobi majhnega nedoraslega otroka, ki ga bodo v plenice zavitega našli tam v polju pri Betlehemu.

Ko so po kmečko občudovali čudovitega angela in bili srečni ob pogledu njegovih iskrečih se oči, ob vonjavah njegovega telesa in tihih kretnjah njegovih ljubkih rok, se je odprlo nebo in ves prostor je mrgolel angelov kakor blesteča se roža; mogočno kakor vihar, toda mameče kakor spev slavca v času ljubezni se je začulo petje tja v vrto-glavo globino angelske svetlobe: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so Bogu po volji!“

Stebri svetlobe so poromali čez svet, zvezde so se sukale v velikih krogih, padal je dež cvetlic in ptičjega petja in ozračje je dišalo po maju in rajju.

Ko je prikazen izginila, so zvezde zopet sveto negibne stale na nebu; na zemlji sta ležala sneg in mraz in nad

Betlehemom je kakor steber kraljeval komet.

Pastirji so vsi prevzeti od ganotja in začudenja z očmi jemali Bienusu besede iz ust.

Njegova stara, obrasla glava je drgetala, od veselja so se mu tresle roke in presrečen je vzkliknil: „Možje! Možje! Kakšna milost nas je doletela! Pojdimo takoj v Betlehem, poiskat otroka: in vsak naj kaj vzame zanj s seboj... Nič nē bo preveč... To je tista žena, ki so ji pokazali vrata. O prijatelji, kaj pomeni to, da se je vse nebo odprlo za nas in da so angeli ubogim pastirjem zapeli to veliko vest! Moji sivi lasje mi od veselja trepetajo na glavi! Zaigrajte! Vzemite svoje mehove, piščali in gosli, kajti pričenja se praznik za vso zemljo. Glejte, praznično perje zvezde repatice plapola po zraku!“

Vsakdo je že brkljal po svoji torbi

za jedi ali po svoji vreči, da bi kaj našel, in vzklikali so drug drugemu:

„Jaz dam dve ovčji koži!“

„Jaz košaro lepega krompirja.“

„Jaz vola,“ je vzkliknil Bienus, „da ga pojedo!“

„Jaz blagoslovljeno svečo, da bo odganjala nesrečo od hiše, zraven pa še dva funta malega kruhka!“

„Jaz jagnje, da se bo igral z njim,“ je vzkliknil najdenček.

„Jaz olja in kruha,“ je vzkliknil starec z rumeno brado — in tako dalje.

„Ali bi ne poklicali še drugih pastirjev z gričev?“ je vprašal grbec, ki je imel pod pazduho prekaženo gnjat.

„Da,“ je dejal Bienus.

Tedaj je črni orjak zatrobil na kravji rog in skozi tiho noč je poromal glas čez gore in sprožil medel odmev. S sosednih gričev so odgovorili prav taki rogovi in vsi griči so spregovorili...

V rahli svetlobi prekrasne kometa

so se odpravili po griču navzdol; mehovi so piskali, veselo so pele gosli in piščali in pastirji so bili radostni in razposajeni kakor truma otrok...

Iz samotnih koč, mimo katerih so šli, so pokukavale glave s spalnimi čepicami in vzklikale pastirjem: „Kaj se je zgodilo, da ste tako veseli?“

Ti so jim zmedeno odgovarjali: „Zve-ličar se je rodil, angel nam je povedal, zato sveti zvezda z repom,“ in pojoč in svirajoč so hiteli dalje.

„Z vami gremo, z vami gremo!“

In v vsaki koči, kjer je prebivala po-

božnost, so žena in mož in otroci zlezli s svojih slamnjač in prosili, da bi smeli tudi oni pogledat lepega otročička. Toda otrok je bil siromašen in pastirji so imeli svoje darove s seboj; zato so tudi oni vzeli več kot so mogli pogrešati: jajca, surovo maslo, prte in drugo.

In glej! Po tihem snegu so romale gruče ljudi, žensk v plaščih s kapuco, moških in otrok, vse v isto smer, za zvezdo repatico, ki je visoko in prekrasno žarela v brezkončni globini zvezd-nate noči.

Feliks Timmermans

SKRIVNOST NAŠEGA ODREŠENJA

V krogu božičnih praznikov se srečujemo vsako leto s tolažljivo skrivnostjo našega odrešenja. Je to skrivnost božje usmiljene ljubezni, ki je bila po besedi sv. Pavla skrita od vekov in v vseh vekovih, pa jo je Bog s Kristusovim rojstvom razodel in oznanil njeno bogastvo in njeno veličino med narodi. Veliki apostol samo to želi, da bi vsi ljudje, ki so blage volje, to skrivnost odrešenja, ki je v svojem bistvu sam Kristus, vedno bolj spoznali in bi se njih srca utrdila in združila v ljubezni do Kristusa in do Boga Očeta, ki je naše odrešenje od vekomaj sklenil in ga je po svojem edinorojenem in učlovečenem Sinu v času dopolnil. Da bi vsakega človeka napravil popolnega v Kristusu, zato se apostol bori in trudi, opominja in poučuje, zakaj v

Kristusu, tako pravi, so skriti vsi zakladi modrosti in vednosti (Prim. Kol 1 n 2).

Po Svetem Duhu navdihnjene besede apostola Pavla veljajo pač kot nezmotljiva smernica tudi za naše čase in razmere. Nič višjega, nič koristnejšega, nič zveličavnejšega ne more biti za kristjana, kot premišljevanje življenja Jezusa Kristusa. Tomaž Kempčan pravi v Hoji za Kristusom, naj bi bila to naša prva skrb in naša najvišja učenost (I, 1). Ljudem, ki posvečajo svoje zanimanje le posvetnim stvarjem in skrbem, Sveti Avguštin opominjajoče kliče: „Kaj pomaga, če vse znaš, če pa Kristusa ne poznaš!“

Sveta Cerkev, zbrana na vesoljnem zboru, razmišlja znova o skrivnostih naše vere, da bi jih mogla v novi in

privlačni luči predočiti sedanjemu svetu. Sledeč njenemu zgledu in opominu bomo v naši reviji tekom leta v kratkih odstavkih razmišljali o Kristusu, našem Odrašeniku, o njegovem življenju in delu, pa tudi o njegovi Materi, kateri velja za Bogom naša največja ljubezen.

POD POSTAVO GREHA

Življenje v svobodnem svetu se razvija z nepojmljivo naglico, z velikiarskimi tehničnimi uspehi. Človek prodira vedno globlje v skrivnosti narave in njenih sil, nedogledna so obzorja, kamor prodira njegov razum in skuša najti pot njegova sposobnost.

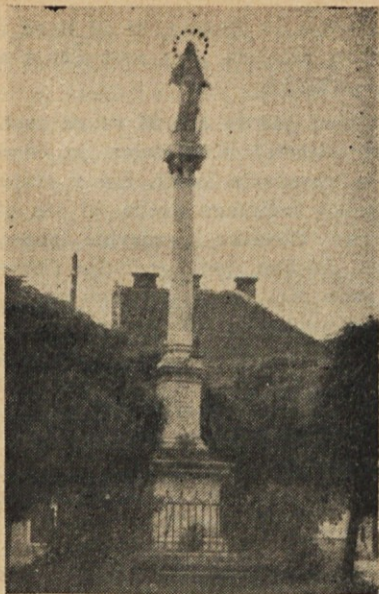
Kakor je ta človeška iznajdljivost in dejavnost vredna občudovanja, nas vendar moti dejstvo, da na svetu kljub tolikemu tehničnemu napredku ni nič prave sreče in resničnega, notranjega zadovoljstva, da človeštvo ne more priti do resničnega trajnega miru. So tudi v katoliških krogih znanstveniki mnenja, da je treba svetovni napredek le pozdravljati in pri njem z vsemi silami sodelovati, ker da po zakonu stalnega razvoja nujno vodi v spolnjevanje in dovršenje človeške družbe, ki naj enkrat združena s Kristusom doseže svoj končni cilj. O našem sodelovanju pri svetovnem razvoju ni pomislekov, saj nas k temu življenje samo kliče in sili in tudi sveta Cerkev tako stališče svojih vernikov pozdravlja in celo naroča. Težko pa se nam je zživeti v optimizem tistih, ki vidijo v zunanjem svetovnem napredku pot do končnega spolnjenja in do popolne sreče. V borbah in bridkosti življenja v svetu, v njegovih nevarnostih in skušnjavah se Kristjanom vedno znova povrača misel

k besedam sv. Janeza, ki od Boga razsvetljen piše, da „ves svet tiči v zlu“ (I, 5, 19).

Odkod pač to zlo, ki se ga svet ne more otresti? Kristjanom je odgovor na to vprašanje lahak. Zlo v svetu je posledica izvirnega greha, ki sta ga v začetku človeške zgodovine zagrešila Adam in Eva, prva roditelja človeškega rodu. Ko sta se predrzno uprla Bogu in prelomila njegovo zapoved, naj ne jesta od prepovedanega sadú, sta s tem porušila prvotni božji načrt, ki je za človeški rod predvideval že na tem svetu srečno, mirno in zadovoljno, da, celo nesmrtno življenje, ki bi mu sledilo večno življenje v nebesih kot splošni delež vseh ljudi.

Naj že razlagalci razlagajo ta greh naših prvih staršev tako ali drugače, gotovo je, da je bil ta greh velik, po besedi sv. Avgušтина neizrekljivo velik, in to z ozirom na prednosti, v katerih sta Adam in Eva živela v raju in na položaj in odgovornost, ki ju je imel Adam kot glava človeškega rodu. Sveta Cerkev glede tega nezmotljivo uči, da sta Adam in Eva po prestopu božje zapovedi izgubila svetost in pravičnost, v katerih sta bila ustvarjena, in sta s svojo nepokorščino zapadla božji jezi in kazni. Zaslužila sta smrt in sta prišla pod oblast kneza teme, katerega zapeljevanju sta sledila, ter sta na duši in na telesu utrpela veliko škodo. To vse pa ne le zase, ampak tudi za svoje potomstvo, to je za ves človeški rod. Vsi ljudje podedujejo od Adama in Eve ta njun greh, ki se imenuje izvorni ali podedovani greh, z njim pa tudi vse njegove žalostne posledice, to je trpljenje, grešno poželenje in smrt. (Trid. zbor).

Kip Brezmadežne v Mengšu

Ta nauk o izvirnem grehu spada k temeljnim resnicam krščanstva. Kdor ga ne sprejme ali gre preko njega, ne bo mogel nikoli razumeti ne krščanske vere ne njenega poslanstva, pa tudi ne samega življenja na tem svetu. Sveti Avguštín pomenljivo pravi: „Vsa krščanska vera obstaja v poznanju dveh ljudi: Adama in Jezusa Kristusa; Adama, ki je početnik smrti, in Jezusa Kristusa, ki je začetnik življenja; Adama, ki nas je s svojim grehom pogubil, in Jezusa Kristusa, ki nas je s svojo krvjo in milostjo odrešil“.

Človeški rod je padel tedaj po Adamu pod postavo greha in posledice tega greha se čutijo v življenju sveta tudi po odrešenju. Za zveličane bodo dokončno prenehale ob koncu sveta. Sanje

o zemeljskem raju in o končni spopolnitvi človeštva se na tem svetu ne bodo nikoli uresničile.

Božji sklepi odrešenja

Prijateljske vezi ljubezni in zaupanja, ki so v začetku obstajale med Bogom in človekom, so se po grehu pretrgale. Kdo naj jih na novo upostavi? Človek sam gotovo ne. S čim naj bi tudi nagnil Boga do tega, da mu zopet podari svojo ljubezen, potem ko ga je tako nevhvaležno izdal? Obnovitev prvotnega družinskega razmerja je mogla priti le od Boga samega. Le Bog sam je mogel popraviti nesrečo greha in človeštvu vrniti čast in pravico božjih otrok. Vsi človeški poskusi samoodrešenja, ki se tekom zgodovine vedno ponavljajo, so obsojeni na neuspeh. Rešitev človeštva iz sužnosti greha in pekla je le v Bogu.

In res se je dobri Bog usmiljeno ozrl na izgubljeni človeški rod in sklenil, da ga odreši. Sveti Ciril Jeruzalemski lepo o tem pravi: „Bog, ki pozna vso bodočnost, je vedel pred ustvarjenjem sveta, kaj se bo o njem zgodilo, pa naj si bo še tako daleč. Zato ni začel misliti na nas šele tedaj, ko smo že bili, ampak mnogo, mnogo prej; prej, ko sta začela bivati zemlja in svet, je mislil na vse one stvari, ki se nas tičejo. V tej svoji previdnosti je postavil svojega Sina za temeljni kamen, na katerem naj se vse naše življenje na novo zgradi; po njemu smo morali biti na novo ustvarjeni za nesmrtnost, potem ko smo po lastni krivdi postali umrljivi.“

Bog bi bil sicer lahko odrešil človeka na različne načine, pa je izbral tistega, ki njegovo usmiljenje in ljubezen, pa tudi njegovo pravičnost in sve-

tost na najpopolnejši način razodeva: njegov lastni, edinorojeni Sin naj stopi na zemljo in postane človek, v vsem enak ljudem, razen v grehu.

Angele, ni so se mu uprli iz golega napuha in skrajne hudobije, je takoj in za večno zavrgel. Človeku, ki je grešil zapeljan po hudobnem duhu, čigar skrajne zlobe ni zmožen, Bog milostno prizanese in mu Odrešenika obljubi že na samem pragu raja. Njegov prihod pripravlja po očakih stare zaveze, po izvoljenem ljudstvu in po prerokih, ki jih temu pošilja. Ko se dopolnijo časi, ki jih je Bog od vekomaj predvidel in določil, se božji Sin učloveči v Devici Mariji po svetem Duhu in se v sveti noči v Betlehemu kot ponižen in ljubezniv otrok na svet rodi. Tedaj „se je razodela dobrotljivost in ljudomilost Boga, našega Odrešenika, ki prinaša zveličanje vsem ljudem“ (Tit 2 in 3). Ves svet naj spozna v svojo tolažbo in upanje, kar je Gospod Jezus sam v začetku svojega javnega življenja dejal Nikodemu: „Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak imel večno življenje, Bog namreč ni poslal svojega Sina na svet, da bi svet sodil, marveč, da bi se svet po njem zveličal“ (Jan 3, 16—17). Božja ljubezen do ljudi je šla tako daleč, da je učlovečeni božji Sin za naše in vsega sveta grehe na Križu izkrvavel in tako neskončni božji pravici plačal naš dolg ter nam zaslužil najobilnejše odrešenje.

To je neskončno lepa in tolažilna blagovest krščanske vere, ki jo pa morejo razumeti le ljudje blage volje, ki se dajo voditi Svetemu Duhu. Hudobni ljudje te čudovite skrivnosti odrešenja ne razumejo in jo zavračajo. Po njihovo je človek sam svoj gospod in tudi sam

svoj odrešenik. Skrivnost te človeške zaskrbljenosti sam Gospod Jezus v že omenjenem razgovoru z Nikodemom razloži in obsodi: „V tem je obsodba, da je prišla luč na svet, pa so ljudje bolj vzljubili temo ko luč, zakaj njih dela so bila hudobna. Kajti vsak, ki dela hudo, sovraži luč in ne hodi k luči, da bi se ne spričala njegova dela“ (Jan 3, 19—20).

Zakaj tako pozno?

Verne ljudi od nekdaj muči vprašanje, zakaj je Bog z uresničenjem svojega odrešilnega načrta tako dolgo odlašal. Stara zaveza je trajala mnogo tisoč, morda sto in stotisoč let. V tej dolgi dobi pa se je greh silno razbohotil, oblast pekla je postala kakor vsemogočna. Kako naj si to božje ravnanje razložimo?

Kakor v neštetih drugih stvareh, ki se tičejo Boga, moramo tudi glede tega reči, da je to globoka božja skrivnost. Sveti očetje in teologi iščejo razloge, ki naj to dolgo božje odlašanje vsaj delno utemeljijo in pojasnijo. Pravijo: Bog je hotel, da človeštvo okusi grenke sadove greha in vseh njegovih posledicah. Božja pravičnost in svetost sta se svetu razodeli prav po tem odlašanju odrešenja v vsej neskončni vzvišenosti. Dostojanstvo božjega Odrešenika, čigar prihod na svet predstavlja največji in najpomembnejši dogodek človeške zgodovine, je zahtevalo dolgotrajno in skrbno pripravo. Končno je človeško hrepenenje po Odrešeniku postajalo tem bolj živo in globoko, čim bolj so narodi zemlje spoznavali svojo nemoč in nezadostnost, da bi se z lastnimi močmi rešili oblasti greha in pekla.

Ne smemo pa ob tem težkem vpra-

šanju pozabiti, da je bilo tudi v dolgih tisočletjih pred Kristusovim rojstvom zveličanje ljudem omogočeno. Od vekomaj „Bog hoče, da bi se vsi ljudje zveličali in prišli k spoznanju resnice“ (1 Tim 2, 4). Nihče se ne pogubi, razen po lastni krivdi. Kristusovo odrešenje sega s svojim neskončnim zasluženjem nazaj do začetka sveta. Če so milosti odrešenja v novi zavezi obilnejše, je seveda tudi odgovornost vseh, ki v njej živimo, večja. Pred Kristusovim prihodom je bila odgovornost ljudi pred Bogom manjša in je v tem pogledu značilno, da stara zaveza ne govori toliko o peklju kot nova. Božje usmiljenje je pač v vseh časih na delu, da se morejo zve-

ličati vsi ljudje, ki napram božji milosti ne ostanejo gluhi in nedostopni.

+

Naj nas te preproste misli spremlja jo v ponovnem vernem doživljanju božičnih skrivnosti. Za zaključek pa naj bodo navedene lepe besede p. Lipperta, ki v svoji knjigi o katoliškem svetovnem nazoru piše: „Kjer in kadarkoli dobra volja človeška dviga k usmiljenemu Bogu svoj klic iz globočine svoje moralne in verske stiske, povsod tam prihaja iz nebes božja milost, milost „obilnega odrešenja“ (ps 129)“.

Alojzij Košmerlj

TEMELJNO VPRAŠANJE DOMA IN ZUNAJ

O poslanstvu naše emigracije

Že s tem, da naša emigracija je, da je živa in delavna, izvršuje neko poslanstvo. Ko pa gre za to, da naše celotno poslanstvo določno opišemo, se opazijo razlike v pojmovanju vzrokov, ciljev in nalog, ali vsaj v poudarku in razporeditvi posameznih področij. Celo to je že bilo čuti, da poslanstva naše emigracije sploh ne moremo spoznati, ker so pač božji načrti nedoumljivi. (To trditev sem slišal v sicer odlični analizi ankete v Zborniku Svobodne Slovenije 1964.)

Na take dvome je odgovoriti: 1. namen skupnosti je po navadi res sestavljen iz mnogih elementov; 2. glavna

V prihodnji številki objavimo nekaj citatov, ki pojasnjujejo ** in ***

smer in poglobitve težnje pa so vsaj vodilnim ljudem v zavesti prisotne. (Tudi omenjena analiza ankete je priznala, da je iz vseh odgovorov lahko povzeti mnogo istih ali vsaj stičnih točk.) Nič hudega ni, če delovanje po nareku te zavesti in po zapovedi vesti dobi poznejše še drugačen pomen in razsežnost.

Stalnica

Naši cilji so se v idejnem in vojaškem spopadu s komunizmom do maja 1945 zadosti jasno opredelili. Niso se poslej spremenili, pač pa so spremenjene okoliščine včasih premaknile poudarek, zlasti pa velevalo drugačna sredstva. Bivanje v svetu je dodalo nove naloge. Tudi razvoj človeštva zahteva nekoga razvoja v naših postopkih. Je pa stalnica, ki je ne premakne nobena spre-

membra. To je naša vera v Boga. Vera daje našemu celotnemu poslanstvu podlago, luč, razlago. Najvišja, absolutna vrednota, ki je predmet vere, tudi razloži, odkod srditost spopada, opravičuje vse žrtve in terja novih. Tu ni mogoče s komunizmom priti do nobenega kompromisa*: mi nočemo in ne smemo Boga in njegove absolutne oblasti zanikati, oni ga nočejo priznati.

Naša emigracija išče božje kraljestvo — iščemo ga v svojih dušah, v medsebojnih odnosih, s pričevanjem ljubezni, poštenja, dela, z daritvijo svojega življenja in usode, z zaupanjem, da ti naporu rode sadove za naš narod, za svet sploh.

„Pa saj to je dolžnost vsakega kristjana!“ Seveda je. Mi smo v letih stiske vsaj zaslutili globočine teh realnosti. Zaradi njih smo zahtevali in brnili druge vrednote: svobodo duha, človeško dostojanstvo in tega dostojanstva vredno življenje in družbeno ureditev. To je bil najgloblji razlog, da mrzimo protiboštvo in brezboštvo, da odklanjamo mehanicistično in materialistično razlago človeka in vesoljstva, da se nam gnusita laž in nasilje, da obsojamo sovraštvo in maščevalnost.

Odrešenje v komunizmu

Protiboštvo in brezboštvo, materialistična razlaga človeka in vesoljstva, laž in nasilje, sovraštvo in maščevalnost so

---

* Če poskušajo cerkvene oblasti s kompromisi izboljšati položaj vernikov za železno zaveso, ne gre tu nikoli za popuščanje v nauku ali moralih, niti ne gre za določbe, ki bi se vtikale v naše razmerje do komunizma ali do rdečega režima.

bistvene sestavine komunizma. Kdor bi vse druge odklonil, pa le eno sprejel, bi že po svoje služil komunizmu. Kje se bo ustavila njegova pot navzdol? Kogar npr. ne moti brezboštvo — tudi taki so med protikomunisti —, se mu lahko gnusita laž in nasilje, ker sta nasprotna človeški naravi. A ta gnus je sprva čutilo tudi mnogo komunistov. Pozneje jih je premagala logika: (ali pa pokvarjenost, sprostitev najnižjih nagonov, satanski navdih): če sprejemem cilj raja na zemlji brez Boga, brez dekaloga in sodbe za večnost, je dosledno, da sprejemem tudi sredstva do cilja in hvaležen moram biti komunistični partiji, da me pri tem vodi, da z zahtevo discipline in žrtev podeli tem par letom, ki mi jih po materialističnem nazoru ostane, vsebino, smisel, vrednost, odrešenje pred obupom.

Potrebo odrešenja čuti vsak človek, vsaj včasih in vsaj podzavestno. Če ne sprejme dejstva, da ga je odrešil Bog — človek in da si le v družbi z božjo milostjo more utirati ozko pot zveličanja, se obsodi na tavanje ob robu brezna. Ako se otepa vodstva milosti — kam ga vodita lasten razum in volja? Prepaden sem prebiral poslednjo knjigo svojega nekdanjega profesorja Juša Kozaka Pavlihova kronika. Otroštvo in gimnazijski študij brez verske orientacije in družinske toplote; akademska leta na Dunaju v družini, ki kroka, se igra z življenjsko usmerjenostjo in ljubeznijo in bolj kot kulturne prireditve obiskuje javne hiše. Trpljenje prve svetovne vojne je grmadilo umazanost in grenkobo. Sem in tja zagori plamen navdušenja. S kakšno slovesnostjo nam je pozneje napovedoval novo dobo z Aleksandrovim udarom 1. 1929! A tudi to je utonilo v razočaranje kot prej pre-

porodovstvo in kasneje levičarsko kulturno poslanstvo in obramba nekaterih človečanskih dobrin pred državnim strojem. Med drugo svetovno vojno ga je v belgijski vojašnici reševala iz dvomečih razglabljanj preprosta komunistična vera strojnika Čudna. Tudi Kozaka je vrglo v odrešeniški vrtinec komunizma. Kako je umrl?

Spomnim se pogovora iz l. 1942 med pripadniki raznih nazorov. Pristaš „belih“ je tedaj zaključil: „Zase vem, da se na smrtni postelji ne bom kesal, da nisem bil komunist. Se vi ne boste, da ste komunisti bili?“ Trije od njih so v naslednjih letih umrli nasilne smrti. Do kakšnih misli jim je zadnje hipe pomagala božja milost? Vsi trije so bili idealisti: rešili so iz krščanske vzgoje idealizem, pravilno oceno mnogih dobrih in slabih pojavov v naši družbi; niso pa več priznavali božje milosti ne duhovnega vodstva Cerkev. Napuh izobraženca jim je prišepetoval enega najstarejših izrekov ustvarjenih bitij: Ne bom služil! Nepopolnost in odvisnost človeške narave pa jim je službo ukazovala, in stopili so v službo komunistične partije.

Nekaj podobnega slutim za o'ločitvami Edvarda Kocbeka. Samo Bog ve, kolikšna je njegova subjektivna krivda (objektivna je velikanska). Zdi se, da si je Cerkev zamislil po svoji pameti in volji. Podvrgel jo je ostri kritiki, pozabljač, da se prav v Cerkvi nadaljuje božje učlovečenje in da Cerkev obsega in plemeniti vse vrednote, v katerih imenu jo je sodil. Brez kritične ostrine pa se je zagledal v partijo in jo — baje še kristjan — sprejel za duhovno vodnico. Svojega nenasitnega duha je poslej hranil s čudovito mešanico kruha božje besede, marksističnih ne-

prebavljivih konserv in strupenih tablet materialistične dialektike.**

Kako je mogoče, da se še danes pojavljajo ljudje, ki tega profesorja postavljajo emigraciji za vzor in skušajo od mrtvih zbuditi slovenski krščanski socializem?***

Pravi humanizem

Ko skuša naša emigracija uresničevati krščanske ideale in se bori za resnico, pravičnost, ljubezen in svobodo, ni pri tem odvisna od dialektičnih umetnij, niti teh idej ne vodeni z relativnostjo. Ljubezen je Bog sam in vsem, v katerih živi, daje iz nje živeti. Resnica je druga božja Oseba, iz katere izhajajo vse resnice in se vanjo spet stekajo. Svoboda je veliki dar božjim otrokom, a ohraniti je ne morejo brez prizadevanja in žrtev. Pravičnost meri in prisoja z vidovitostjo svetosti.

To je humanizem, ki nam je pred očmi; zanj vzgajamo sebe in otroke, takega hočemo v svoji domovini. Milina jaslic in popolno darovanje na križu sta ga rodila in živita v njem do konca sveta. Ta humanizem je za Kajtimarom pred 1200 leti sprejel Črtomir in ga posređoval rojakom. Ti so v njem in zaradi njega vzdržali pritisk zgodovine.

Brezbržnost do komunizma in komunistov?

Da je sožitje krščanstva in komunizma možno le začasno, vedo na obeh straneh. Fraze o koeksistenci so za komunistične voditelje le taktika, za prenekatere politike Zapada pa čarobna formula za trgovanje. Toda ali imaš res pravico pustiti v nemar — niti ne govorim o tvoji varnosti — usodo podjarmljenega človeštva, svojega naroda, enega samega človeka? Kdo danes še dvo-

mi, da nam mora biti pri sreči zadnji pogan? Kako ti potem more biti vseeno, v kaj veruje tvoj brat, v kaj silijo verjeti njegove otroke, v kakšnem morainem ozračju žive tvoji ljudje, v kakšno suženjstvo je obsojen tvoj narod? Ali smeš mirno ali celo škodoželjno misliti na tiste, ki so odpadli od „vere ljubezni“, pahnili iz sebe božje življenje in se izročili materialistični zveličavnosti? Položaj komunistove duše je mnogo bolj tragičen kot položaj pogan; posebno se je bati za duše pripadnikov „novega razreda“, ki po večini nimajo niti zmotnih idealov več.

Ne! Krščansko zaupanje!

Naša nedvomna dolžnost je prizadevanje za zmago resnice in dobrega. Tisoč načinov je in nobeden ni brez vpliva na razvoj v domovini. „Prositate, trkajte — v mojem imenu!“ Materialistična filozofija mora računati samo z nekimi zakoni, ki jih sama prizna, postavlja in podira, premika od preciznosti fizikalnih zakonov do relativistične prožnosti. In ko je za podlage vsega postavila gospodarstvo, se je sama obsodila na preučevanje neprestano se spreminjajočih okoliščin, za katerimi so vsaj neznanke človeške duševnosti, pa naj se še tako tolaži, da bodo tudi te ena za drugo padle v plen znanstveni analizi. V resnici pa je zgodovina naravnost preprežena z nedognanljivimi skrivnostmi. Je pač dejstvo, da Bog z nedopovedljivo skrbnostjo bdi nad vsakim posameznikom in nad narodi. Vemo, da nas bo uslišal, zato nas ne skrbi, kdaj in kako.

Temeljno vprašanje o razmerah doma

Brezbožnežem pa se posmehuje. Najprej prav kot vodnik zgodovine. Res so

sinovi teme navadno bolj zviti in delavni, a babilonski stolpi se jim vedno podro; če zgrade nekaj nadstropij, je to že veliko. Potem se jim posmehuje z močjo svoje podobe, ki je človek. Brezbožneži je ne morejo spremeniti; njihove teorije izdajo svojo zmotnost, ko jih življenje postavi ob človeka, kakršen je po božji zamisli.

Brezbožneži so v svojem napuhu vse preračunali; grade, urejajo, vodijo, a razvoj jim polzi iz rok. „Doma se je marsikaj spremenilo!“ Seveda se je in se še bo. Za komunizem pa ni dosti spreminjevalnih možnosti: neprehodna je meja med brezbožstvom in priznanjem Boga. Do tu je komunizem, preko ga ni več. To je odločilno. Obvezno zdravniško skrbstvo lahko uvede katerikoli režim; tehnični in tvorni napredek ni nobenemu načelno nedosegljiv, z avtomobili, asfaltnimi cestami in razkošjem se ponašajo na Zahodu in na Vzhodu; znanost in umetnost, zdravstvo in organizacija si povsod utirajo pota. Tudi cerkve so lahko polne tu in tam. Do vzrokov in pogojev, do medsebojnega vplivanja teh stvari in idej, do razmerja med režimom in življenjem itd. more privedi le vesten študij položaja, a temeljno vprašanje za oceno razmer je tole: Ali so ljudje svobodni v svoji prvi življenjski nalogi: da Boga spoznavajo, ga časte in mu služijo? Ali imajo za to nalogo primerne pogoje in zadostna sredstva? Ali je Cerkev svobodna? Ali je svobodna verska vzgoja? Ali pa je nasprotno nad državo prekletstvo uradne ga ateizma?

Kjer je na oblasti komunizem, ne dovoli človeku svobode v osnovni življenjski nalogi. Versko prepričanje dopušča na papirju (ena običajnih laži v propagandne namene), v vesti (ker še

ni našel sredstva za dokončen prodor vanjo), v cerkvi (čemu naj bi sicer še dopuščal, da tolikšen odstotek teh neproduktivnih — če izvzamemo tujski promet — poslopij še ni boljše uporabljen?) A vero ima za zmoto, sovražnico. oviro. Neprekinjeni boj z njo spreminja samo oblike. Če bi komunizem veri pustil veljavo, ne bi bil samo nedosleden, ampak bi se istočasno moral umakniti z oblasti. Celo v deželah, kjer so komunistične stranke najmočnejše, je šte vilo članov razmeroma majhen del celotnega prebivalstva, pa še od teh je

dovolj koristolovcev, nazorsko brezbriznih ali celo nasprotnih.

Vsa druga vprašanja imajo relativno vrednost. V naprej pa je lahko reči, da bodo bolje rešena, če bodo odvisna od versko vzgojenih ljudi. Apologetični spisi iz prvih stoletij veljajo tudi danes: dobri kristjani so tudi dobri državljani, uradniki, rokodelci itd.

Vera v Boga je naša vodilna ideja. Prizadevanje za to, da bi jo čim več ljudi sprejelo, da spet čista zasveti našemu narodu v celoti — to je naša prva naloga. Prof. Alojzij Geržinič

Angel Jožef Roncalli pri duhovnih vajah v Ljubljani

Na veliki šmaren je preteklo petsto let po smrti pap. Pija II., ustanovitelja ljubljanske škofije. Nekako dve leti je bil tudi tržaški škof (1447—1490). Pa tudi sicer je hodil po slovenski zemlji in bil tudi v Ljubljani. Zato so mu bile politične, verske in nravne razmere v naših krajih dobro znane.

Meseca marca 1782 je papež Pij VI. potoval skozi Ljubljano k cesarju Jožefu II. osebno urejevat cerkvene zadeve. Prenočeval je v Križankah. 17. marca 1782 je molil pred milostno podobo Marije Pomagaj v Križankah.

Kardinal Evgen Paccelli, kasnejši papež Pij XII. se je spomladi leta 1938 skozi slovenske kraje vozil, ko je šel kot papežev legat na mednarodni evhastični kongres v Budimpešto.

Najbrž je bil tudi še kak drug papež kdaj v naših krajih, vsaj preden je zasedel Petrov prestol.

Skozi naše kraje je potoval kot apostolski vizitator v Bolgariji nadškof Angel Jožef Roncalli, preprost sin kmečkih strašev, ki so ga kardinali po smrti Pija XII. 28. oktobra 1958 izvolili za Petrovega naslednika. Meseca novembra leta 1927 se je v Ljubljani ustavil kar za več dni in v samostanu Jezusove družbe poleg cerkve sv. Jožefa od 9. do 13. novembra opravil celo duhovne vaje. Teh duhovnih vaj se je še kot papež spominjal. Pri nekem sprejemu, kjer je bilo tudi nekaj Slovencev — menda Žužkovi misijonarki — je pripovedoval, da je bil voditelj teh duhovnih vaj močno podoben papežu Piju XI.; morda bi

o tem mogoč kaj več povedati p. Ivan Zore, D. J. Papež je takrat omenil, da je voditelj točke za premišljevanje podajal v latinščini, ker italijanščine ni znal. Pa to je zelo stranskega pomena. Pomembne so misli in veliki sklepi, ki jih je takratni apostolski vizitator naredil. Ker resno govore o uradnem postopku glede razglasitve Janeza XXIII. za blaženega in svetnika, ker je Slovence imel takoj rad, jih cenil in mnogo storil zanje in ker sedaj po vsem svetu v izvirniku ali pa že v prevodih berejo njegov Dnevnik duše (Il Giornale dell'anima), v katerem je razodel svojo tako preprosto, pa hkrati tako globoko osebnost, se več kot spodobi, da na ta dnevnik vse Slovence dobre volje opozarjamo. Naj najprej spregovore njegovi sklepi, ki jih je zapisal prav na tistem kraju v Ljubljani, kjer je tudi toliko slovenskih redovnikov, duhovnikov ter mož in fantov v Domu duhovnih vaj delalo velike načrte za življenje.

Duhovne vaje 1927, Ljubljana (Slovenija), jezuitski samostan, od 9. do 13. novembra.

1. Moram, hočem biti vedno bolj mož vnete molitve. To preteklo leto je prineslo izboljšanje v tem smislu. Nadaljeval bom vztrajno in goreče ter že večjo važnost in skrb pripisoval verskim vajam: sveti maši, brevirju, branju svetega pisma, premišljevanju, izpraševanju vesti, rožnemu vencu, obisku presv. Rešnjega Telesa. Pri sebi imam Jezusa v presv. Rešnjem Telesu, kar je moje veselje. Naj vedno najde v moji hiši in v mojem življenju nagib za božjo všečnost.

2. Še več vedre treznosti, še več vedre treznosti in ljubeznivosti in miru v

mojih zadevah. Če ne morem narediti vsega tistega dobrega, glede katerega mislim, da je potrebno za korist dušam v poslanstvu, ki mi je zaupano, se ne smem za nobeno ceno ne razburjati ne vznemirjati. Vršenje dolžnosti iz nagibov ljubezni, to je dovolj. Gospod more vse obrniti v zmagoslavje svojega kraljestva, tudi to, da ne morem narediti več, tudi to, da se moram prisiliti, da na zunaj ostajam nedelaven. S to mirnostjo moram navdihovati tudi druge z besedo in zgledom.

3. Vedno bolj bom pozoren na to, da bom obvladal jezik. Biti moram bolj zadržan tudi z domačimi osebami, kadar izražam svoje sodbe. Ta točka bo znova predmet posebnega izpraševanja vesti. Nič mi ne sme uiti iz ust, kar ne bi bilo pohvala ali mila sodba, ali kakor si bodi za vse spodbuda k ljubezni, apostolskemu delu in krepostnemu življenju.

Po svojem naravnem značaju imam v izobilju dar govora. Seveda je to božji dar; toda ravnal bom z njim pozorno in spoštljivo, to je, držal se bom prave mere, tako da me bodo bolj želeli, kakor pa me bili siti.

4. Gledal bom, da bom v razmerju do vseh — do katoličanov in pravoslav-
nih, do velikih in majhnih — vedno za-
puščal vtis dostojanstva in dobrote, sve-
tle dobrote in ljubeznivega dostojanstva.
Čeprav najbolj nevredno, vendar med
tem ljudstvom zastopam svetega očeta.
Zatorej bo moja skrb, da ga bodo ce-
nili in ljubili tudi preko moje osebe. To
hoče Gospod. Kakšna naloga, kakšna od-
govornost!

5. Da bom postal bolj uporaben v
svoji službi v Bolgariji, se bom posebno
lotil učenja francoskega in bolgarskega
jezika.

6. Iz znamenj tega leta se moram

prepričati, da se staram in da telo nudi
včasih znake slabosti. To me mora spri-
jazniti z mislijo na smrt, tako da bo to
naredilo življenje bolj veselo, bolj gibč-
no in hkrati bolj delavno.

7. Jezus, Marija, Jožef, duša, Cer-
kev, papež v srcu; vedrost, mirnost, ve-
selje pri delovanju in žrtvovanju, kakor
zahteva moja apostolska služba; in v
razmerju do drugih dostojanstvo, poniž-
nost, krotkost, velikodušnost in potrpež-
ljivost in potrpežljivost... Tako bodi
brez konca.

Nekaj dni po teh duhovnih vajah je
Angel Jožef Roncali izpolnil šele 46 let
(26. novembra), pa je že tožil o teles-
nih slabostih. Živel je pa potem še ne-
kaj manj kot 36 let (umrl 3. junija
1963). Koliko dobrih del si je v nasled-
njih letih ob veselem, pa hkrati tako
resnem gledanju na življenje še nabral.

Dr. Filip Žakelj

Bog najema sodelavce ob vsakem času življenja. Največ jih kliče že
ob svitu življenja v otroških letih, nekatere pa šele pozneje, ko že imajo
drugi poklic. Sv. Ambrozij, milanski škof in cerkveni učenik, je bil prej
cesarski namestnik. Sv. Avguštin, škof in cerkveni učenik, je bil prej
govornik. Od slovanskih blagovestnikov je bil sv. Metod prej v vojaški
službi. Dramatik Calderon de la Barca, eden najplodovitejših pisateljev
sveta, je s petdesetimi leti življenja zaprosil za mašniško posvečenje.

Marija ima v Sloveniji mnogo svojih cerkva. Med najznamenitejšimi
je tudi Ptujška gora. V veličastni cerkvi stoji nad velikim oltarjem iz
kamna izklesan relief: Marija drži v rokah Jezuščka in širi svoj plašč,
ki ga drže angeli. Pod plaščem pa je množica oseb: škofov, duhovnikov,
vladarjev, kmetov, vojakov, žena in nad 80 zastopnikov vseh stanov. Ma-
rija je našla za vsakega prostor pod svojim plaščem, še bolj pa v svojem
materinskem srcu.

„Od družine, ki je utemeljena po božji volji, ...dobivata Kristus in
Cerkev junake in glasnike, ki hranijo krščansko ljudstvo in prehajajo
preko oceanov, da razsvetljuje in rešijo duše.“ — Pij XII.

Škof Rožman — mučenec ljubezni do naroda

Nekaj let sem bil po letu 1918 v Marjanišču gojenec in je bil naš prefekt profesor dr. Gregorij Rožman. Bili smo v učilnici „višjih“ in pogosto sem čutil, kakor da do nas takrat še ne bi bil imel pravega razmerja. Šele pred kratkim se je iz Celovca umaknil na ljubljansko univerzo; zdelo se nam je, da trpi zaradi usode svoje ožje domovine — saj je bil dejansko že tedaj med nami begunec, emigrant iz svoje rodne grude. Navadno je bil zatopljen vase, nad vse dober in korekten — toda tudi v sicer izvrstnih pridigah ob nedeljah v kapeli ni segel čez mero, ni ogrel... Bil je, kakor da bi zaradi izgube domovine moral ostati za vedno tujec, dasi med svojimi brati — Slovenci.

Prvo dejanje mučeništva

Ko je deset let pozneje postal ljubljanski škof, ga je spremljal še val hladu; bilo je, kakor da bi moral tudi tam biti zajet v svoj oklep odtujenosti, oddaljenosti. Dasi sem po stanovskih obveznostih moral pogosto blizu njega, se nikdar nisva pobliže srečala.

Spet in spet sem si gradil osnove za razumevanje njegove boli, ki je bila na potezah obraza, a ni nikdar izzvenela v besedo. Šele pred nekaj meseci sem bral, kako je ob neki priliki občuteno vzklik-

nil: „Kaj, meni očitajo nezvestobo narodu? (bilo je leta 1946, ko so komunisti v Ljubljani priredili proti njemu proces). Meni —, ki sem za slovenstvo trpel že v prvem razredu ljudske šole, ko me je učitelj zaradi tega pretopal, ker sem bil Slovenec, slovenski otrok...“

Otrok, če je mučenec zaradi svoje narodne pripadnosti, tega udarca nikdar ne bo pozabil. Dasi se obsežnosti dogodka v celoti še ne zaveda, mu je ob tem mučeništvu srce zalila ljubezen do naroda; kakor da bi ga obliil krst krvi se je v srce vsekala ljubezen, ki bo poslej tembolj rastla, čimbolj bo srce krvavelo.

Nekaj dni po atentatu v Sarajevu leta 1914 se nam je v igri zvečer otrokom v mojem rojstnem kraju primerilo nekaj podobnega. Moji nemški tovariši so zaslutili, da med nami — Slovenci in Nemci — nekaj ne more biti več v redu in so me nagnali iz družbe s psovko „windische Krott“. Ko sem jim žalitev vrnil, so se pognali za menoj in za konec me je hrvaški vajenec v nemški službi presuval in mi strgal srajco za vratom. Ko sem prihitel domov, z mamo še nisva doumela, kaj se je pravzaprav zgodilo. Toda krivica, že porojena zaradi zvestobe, ljubezni do naroda, se zakalila v srce, se je med mnogimi poznejšimi preizkušnjami še poglabljala. Brazde in bolečine trpljenja

nikdar več niso mogle izhlapati in je ljubezen bila tem globlja, čimbolj je bila tiha in ponižna.

Otrok-mučenec zaradi svoje narodnosti nikdar ne bo postal izdajalec.

Trpljenje za narod je najvišja oblika ljubezni do bližnjega

Po dolgih letih mi je bilo v najbolj žalostnih prilikah dano, da sem se moral srečati s škofom Rožmanom. Mimo so bili prvi dnevi okupacije v aprilu 1941. Slovenijo so si sovražniki razdelili in Italijani so bili gospodarji Ljubljanske pokrajine. Tik pred polomom pa je jugoslovanska vojska še imela čas, da je razstrelila veliki železniški most v Borovnici. Italijansko poveljstvo je bilo zelo prizadeto, saj je bil potem za ne-

kaj mesecev prekinjen ves železniški promet v Trst in naprej v Italijo. Kakor je pri Italijanih običajno, so v atentatu na železniški most videli vir za podobna dejanja vojne sabotaže. Da bi v kali zatrli bodoče podobne poskuse, so v valu strahopetnosti šli in polovili nad 20 domačinov — kmetov, jih obdolžili krivde pri razstrelitvi mostu in jih sodili na smrt.

Veliko število smrtnih obsodb je pretreslo celo Ljubljano. Stiska in zmedenost sta pa bili še tolikšni, da se nikdo ni zavzel za obojence — izgledalo je, kakor da smrt preprostih vaščanov ne more zajeti javnosti — bilo je, kakor da je v grozi vse omrtvelo. Nikdo ni posredoval. — Italijani so v svoji prirojeni bojazljivosti hoteli še pohiteti z usmrčitvami, da bi nas prestrašili, ustražovali.

Iz preteklih srečanj v Italiji se mi je ponudilo znanstvo z uradnikom nove okupacijske oblasti. Vprašal sem, ali se morajo smrtne kazni res izvršiti, ali res ni nobene rešitve. Odgovoril mi je, da bi jih bilo možno nekaj rešiti, če bi vsaj nekdo posredoval, zaprosil zanje.

Kam naj se obrnem?

Nenapovedan sem šel v škofijo in brez ovir prišel v drugo nadstropje, kakor da bi vedel, kje bi ga mogel najprej dobiti. Bil je na hodniku in takoj prišel bliže mojemu oklevanju. Za razlago ni bilo treba mnogo besed. Bil je ves pobit nad velikim številom smrtnih obojencev; oči so zalivale solze, ko je poudarjal svojo nemoč v popolni zmedenosti razmer. Želel je, da bi bili vsi rešeni, če pa že ne bi bilo mogoče vseh, pa vsaj nekatere. Takoj je bil pripravljen spisati prošnjo za pomilostitev — in jih rešil vsaj šest, če se prav spominjam.

Čutil sem, kako sva oba čutila pezo ponižanja, trpljenja in bede, ko morava okupatorja prositi za milost ljudem, ki so bili nedolžni, a so morali v smrt za svarilo drugim. Bili so prve žrtve. Takrat so o njih smrti povsod molčali in potem pozabili...

„Vidite, lepo je, da ste prišli; hudo je, a bo le rešenih nekaj slovenskih življenj,“ mi je s solzami v očeh zaklical še na stopnice.

„Rešil vsaj nekaj slovenskih življenj...“

Na verigi ljubezni okoli njegovega srca se je razvezal prvi člen, da bi rešil slovenska življenja... da bi jih potem še in še toliko reševal... ko je bil tako čisto sam in edini; moral je piti kri ljubezni do naroda do dna, in so mu zato potem mnogi izza ogla ali za hrbtom za plačilo zvarili očitek izdajstva...

Začel je kot „windische Krott“, in je moral v smrt z očitkom izdajstva, ker je poslej živel samo temu, kako bi svoj narod v ljubezni reševal.

Iz malega koroškega učenčka-mučenca je postal edini voditelj in glasnik naroda v največji nesreči: komunistični bratomorni revoluciji in tako ostal do svoje smrti.

Iz mučeništva porojena ljubezen ni slepa

Bilo je sredi državljanske vojne, ko mi je bilo naročeno, da moram k njemu. „Slovenec“ je neko poročilo objavil preveč nazorno, škof Rožman je menil, da bi pred objavo mučne novice morali k njemu po pojasnilo...

Bilo je zelo žalostno, in da ne bi težave še bolj razširil, sem spet kar molčal in želel samo to, da bi bil najin val razburjenja čimprej mimo.

Ni bil, ni mogel biti škof samo tistih, ki so bili varno v zatišju svojih cerkva. Še vse bolj ga je bolela usoda tolikih nasilno mobiliziranih med partizani v hribih. Saj niso bili vsi partijci, mnogi bi radi ušli, če bi mogli. Pri tem pa so bili v vedni nevarnosti — in kaj bo z njihovimi dušami... Iz razgovora sem imel vtis, da je bil zelo blizu naziranju, da so vsi ljudje, zlasti Slovenci, najprej dobri — v nasilje in zločin jih je poganjal in silil samo tujec... Šlo mu je za rešitev vsake duše — in zvečičanje ene duše presega ceno vseh zverov in očitkov. Ljudje v hribih niso smeli ostati brez dušnopastirske oskrbe.

Bil je že škof vseh Slovencev, ljubil je vse enako — kelih trpljenja in muk se je večal in rastel je v svoje mučeništvo tembolj, čimbolj je ostajal edini krmar na ladji, ki ji je grozil potop. Za Bogom je bil edini, ki nas je imel vse enako v srcu!

Na vse je gledal, kakor da ne bi videl razlik, kakor da bi bil slep zanje — dejansko pa ga je ljubezen bogatila, da je videl vse in trpel za vse.

Za plačilo ga je narod nagradil z najlepšim; prejel je venec mučeništva, prepleten s trnjem begunstva in očitki izdajstva.

Mučeništvo je vir ljubezni do vsega sveta

Ljubezen se mu je v begunstvu razpletala v trpljenje, kakor molitvenik za križev pot. Križaril je med Slovenci — begunci po treh kontinentih, se razdal v ljubezni do njih, do beraštva, sam pa trpel za ves narod. Kakor da bi se spominjal, kaj je pomenila nemška klofuta v prvem razredu nemške ljudske šole na Koroškem...

Udarec ga je zbolel, se mu vtisnil v srce, da mu je potem ljubezen za vedno žarela v soju oči.

Slovenska domovina je bila razklana na dvoje: begunci smo trpeli na tujem ob gradnji novih domov in polni skrbi za varnejšo bodočnost in rešitev v večnost. Toda ali je bilo vse to res potrebno, ali smo storili prav, da smo se podali v svet... Ko je kot vladar svoje škofije moral v begunstvo, ga je kot erinija zasledovala negotovost: ali sem storil prav, da sem odšel v svet, sebi in narodu izbral mučeništvo, kakor sem si ga verjetno sam hotel... sam krojil?

Bil je Slovenec, do zadnjega je ostal to, v kar je vzrastel, ko je zaradi slovenstva kot otrok prejel klofuto.

Slovenstvo bi terjalo od njega — zla-

sti skozi njegovo tako prečiščeno slovenstvo —, da bi ostal sredi svojega naroda, in ga čez novo Kalvarijo popejtal do Vstajenja... Toda pot je šla naprej v svet.

Poromal je v Fatimo. Ob njem so bili prijatelji, spremljevalci. Molil je ure in ure in prosil Marijo za odgovor, ali je storil prav, ko je šel na zadnji del poti — na romanje v begunstvo. In vsi so videli — v sončnem žaru mu je zadel odgovor:

„Da, bilo je vse prav, kar si storil...“

Njegova, iz mučeništva porojena ljubezen do slovenstva, do svojega naroda, je bila prava. Smrt ga je ujela na poti, zgled njegove v trpljenje potopljene ljubezni naj nas vodi čez križ do končnega Vstajenja.

vesoljni potop

Poročilo o vesoljnem potopu je značilen primer svetopisemskega besedila, pri katerem je treba za pravo umevanje dobro ločiti bistveno od nebitvenega. Preglejmo najprej poročilo, potem njegovo zgodovinsko vrednost in končno nauk, ki ga je hotel sveti pisatelj povedati.

Poročilo

Noe je bil pravičen, brezgrajen, hodil je z Bogom t. j. vršil je božjo voljo. Ostala zemlja je bila polna hudobije.

Bog pove Noetu, da je zaradi hudobije ljudi sklenil njih konec. Naroči mu, naj steže ladjo, po današnjih merah 150 krat 25 krat 15 metrov veliko. Ima naj tri nadstropja po 5 metrov. Poslal bo namreč potop. Z Noetom sklene zavezo: rešil bo njega in njegovo družino. Ukaže mu še, naj vzame v ladjo od vseh živali po en par. Noe je naročilo natančno izpolnil.

Potem ukaže Bog Noetu, naj gre z družino v barko. Vzame naj vanjo od čistih živali po sedem parov, od nečistih pa po en par. Čez sedem dni bo začelo deževati in bo deževalo štirideset dni in štirideset noči.

Res so po sedmih dneh vode pridrle (nekako v začetku junija po judov-

skem štetju). Dež je jel liti in iz velikih brezen so pridrli studenci. Po stari predstavi je zemlja slonela na štirih stebrih, postavljenih v brezno voda.

Povodenj je trajala štirideset dni in štirideset noči, na drugem mestu je rečeno, da stopetdeset dni. S tem so bila pokončana vsa živa bitja, razen tistih v barki. Vode so prekrile najvišje gore in so jih celo prekoračile za 7,5 metrov.

Potem je poslal Bog veter na zemljo in vode so jele upadati. Ladja je obstala na araratskem pogorju. Ararat je bila pokrajina nekje v Armeniji.

Bog je naročil Noetu, naj gre z družino iz ladje in naj tudi živali pelje ven. V zahvalo postavi Noe oltar in daruje Bogu daritve.

Bog pove, da ne bo več preklel zemlje.

Zgodovinska vrednost

Ob branju poročila se pojavi človeku cela vrsta vprašanj, ki se zde na prvi pogled neverjetna in ki bi zato govorila proti temu, da bi šlo v pripovedi za zgodovinsko poročilo. V besedilu najdemo najprej nekaj nasprotij, potem nekaj nemogočih stvari pri urejevanju ladje in končno neverjetnost, da bi bil potop veseljen.

Nasprotja: Nekatero stvar pisatelj dvakrat pove, a ne obakrat enako. Ko govori o živalih, ki naj jih Noe pelje v barko, reče prvič, da naj vzame vanjo po en par čistih živali, drugič pa, da po sedem. Potop naj bi nastal po prvi pripovedi zaradi dežja, po drugi tudi zaradi studencev. Povodenj je trajala po prvi ugotovitvi štirideset dni in štirideset noči, po drugi stopetdeset dni. Noe je spoznal, da je potopa konec tako, da je poslal goloba in se je ta vrnil z oljčno vejico; po drugi pripovedi mu je pa Bog sam razodel konec. Tudi ime za Boga je različno: včasih Jahve, včasih Elohim.

Od kod ta nasprotja in kako jih razložiti? Jasno je, da je navdihnjen pisatelj našel dve različni poročili o vesoljnem potopu, ki pa se v svojem bistvenem nauku nista razlikovali. Obe poročili je zvaril v eno, ne da bi pri tem zbrusil razlike v posameznostih. Tako so pač ravnali stari pisatelji: brez posebnih kritičnih pomislekov so varili različne dokumente, ne da bi preiskovali njih medsebojno odvisnost ali odvisnost od drugih virov. Vsi dokumenti so imeli zanje enako zgodovinsko vrednost. Šlo jim je za splošni smisel pripovedi, malenkosti so puščali ob strani. Tako so pojmovali pisanje zgodovine.

Nemogoče stvari: Noetova ladja ima mere prekoceanskih parnikov, kakršne so začeli graditi šele v 19. stoletju. Razen tega živi Noe v dobi, ki še ne pozna kovin in torej ne primerne orodja za tako zgradbo. Kako tudi najti po en par vseh živali na zemlji? Kako narediti, da bodo živele skupaj v ladji? Zakaj jemati s seboj škodljive, nevarne in nadležne živali? Kako najti in vzeti s seboj hrano za vse? Zakaj jemati s seboj po sedem parov čistih živali? Gotovo za hrano ljudem, ker so smeli uživati le te in pa za zahvalno daritev po potopu.

A s tem je jasno, da pisatelj suponira razliko med čistimi in nečistimi živalmi že pred Mojzesovo postavo. Tudi navajanje datumov je po kasnejšem judovskem koledarju.

Pisatelj je našel poročilo o potopu v izročilu. Šlo je za neki resnični potop, a poteze opisa so se s časom spreminjale. Pisatelja to tudi ne zanima. Pove stvari, ki jih je zvedel. Gre mu za versko resnico: ljudje so bili hudobni in Bog jih je kaznoval s potopom.

Potop ni mogel biti vesoljen. Da potop ni mogel biti vesoljen, je jasno že iz prej omenjenega problema, kako spraviti v barko po en par vseh živali. Pa je očitno tudi iz tega, ker vsi oceani in oblaki skupaj ne premorejo vode, ki bi vso zemljo pokrila. Razen tega bi voda nad najvišjimi gorami zmrznila.

Danes razlagajo vesoljnost potopa na dva načina: voda bi ne pokrila vse zemlje, pač pa bi utopila vse ljudi; vsi so namreč živeli na določenem delu zemlje; ali pa bi potop zajel le del človeštva, živečega na določenem delu zemlje. Če je povodenj zagrnila le del zemlje, je izraz „vsa zemlja“ jemati tako, kot so ga tudi Grki in Rimljani jemali: pomeni le pisatelju poznano zemljo. V Novi zavezi npr. stoji, da je izšlo od cesarja Avgusta povelje, naj se popiše ves svet. V poročilu o vesoljnem potopu bi šlo za Mezopotamijo z okoličo. To ne bi bilo nič nenavadnega. Poznan je primer, ko sta Evfrat in Tigris poplavila Mezopotamijo 630 km v dolžino in 160 km v širino.

Mnogi moderni razlagalci menijo, da potop ni zajel ne samo vse zemlje, ampak tudi ne vseh ljudi. Ker je v prejšnjih poglavjih govor o razpršitvi človeškega rodu in je gotovo, da je potop zalil le del zemlje, se je torej rešil del človeštva, bivajoč zunaj poplavljenega sveta. Dalje je bila gradnja barke takih mer važna le v času, ko so ljudje že naselili Evropo, Azijo in Afriko. Tudi se naštevajo nekatera ljudstva, ki jih ni med Noetovimi potomci: torej pisatelj suponira, da ta niso od njega izšla.

Izraza „preminilo je vse meso“, „vse, kar ima dih življenja v sebi“ sta potemtakem bolj izraza za neizprosno božje kazni, kot pa seznam vsega uničenega.

Verski nauk

Zgodbo o Noetu in vesoljnem potopu je treba razlagati iz ugotovitve, da se je svet pokvaril, Noe je bil pa pravičen. Bog je ljudi zaradi greha kaznoval, Noeta je ohranil pri življenju. Noe in njegovi so se rešili, da bi božje ljudstvo ne izumrlo. Iz Noeta bo prišel Sem, praoče izvoljenega ljudstva.

Zgodbo, ki jo je našel pri ljudeh, je pisatelj v moči navdihnjenja očistil mnogobožnih primesi in jo izoblikoval. Zgodba hoče izraziti posebno versko misel o božji skrbi za usodo dobrih ljudi, ki bodo nositelji božjih obljub, sami in v svojih potomcih, do polnosti časov. Vse drugo je nezanimivo za ta versko-moralni smisel poročila.

B. R.

Nekaj misli o kopanju

Smó v vročih poletnih mesecih, v času dopustov in počitnic. Vsak bo poskušal — v mejah možnosti — pustiti za nekaj tednov svoje poklicno delo in pohiteti iz mesta v prosto naravo, v gore ali pa na morje, da si nauži čiste zrak, odpočije telo in razvedri duha.

Mnogi, zlasti mladi, bodo ta čas poskušali izrabiti tudi za kopanje. Argentina nudi za te vrste razvedrila lepe prilóžnosti, bodisi na lepih morskih obalah ali na jezerih in rekah v notranjosti dežele. Morda zato ne bo odveč, če naša revija pove nekaj misli o kopanju z npravnega vidika. Če je namreč po eni strani res, da je kopanje, zlasti na prostem, za telo in duha zelo koristno, pa ni nič manj res, da je neredko združeno z resnimi nevarnostmi za človekovo npravno zdravje. In bilo bi brez dvoma žalostno, če bi se človek s počitnic ali dopusta vrnil telesno in živčno okrepljen, v svojem človeškem in krščanskem dostojanstvu pa ponižan. In vendar se to ne zgodi tako redko! Treba je zato nekaj samodiscipline in previdnostnih ukrepov, pa se dajo moralne nevarnosti, ki jih s seboj prinaša kopanje, preprečiti.

V teh vrsticah se omejimo le na nekaj načelnih napotkov glede kopanja. Kdor bi se o obširni moralni problematiki kopanja želel natančneje poučiti, temu zelo priporočamo tehten članek prof. dr. Ignacija Lenčka pod naslovom „Kopalna sezona“, ki ga je Duhovno življenje objavilo v letu 1956, (str. 639—643).

Zdravniška veda je soglasna, da je kopanje za človekovo zdravje zelo koristno. Vpliva utrjevalno in osvežujoče na telo, pomirja in krepi živčni sistem, psihološko vpliva sprostitveno in vrača utrujenemu organizmu njegove sile. Včasih more premagati tudi kakšno bolešno psihozo strahu pred telesnostjo, ko človeka privede do naravnega, neprisiljenega odnosa do telesa. Seveda pa kopanje dosega te in še druge dobre učinke le, če se goji v pravi meri in na prav način. Pretiravanje lahko škodi ne le telesu, temveč, kar je hujše, tudi človekovemu duševnemu ravnovesju in duhovnemu zdravju. Na splošno govorjeno je gotovo res, da moderni čas tudi na tem polju pretirava. Pri mnogih je to izraz njih praktičnega življenjskega materializma, ki vidi v skrbi za telesno nego in ugodje svojo glavno, če že ne edino skrb. Drugi pa so enostavno žrtev časovnega toka, ko slepo posnemajo prve, ne da bi se kdaj vprašali, če je kopanje gojeno v takšni meri in na tak način še v skladu s pametjo in moralo.

Kristjan tudi pri kopanju ne bo pozabil, da nega telesa ni sama sebi namen, temveč da ima skrb za zdravo, močno in tudi lepo telo svojo upravičenost le, kadar in v kolikor je v službi višjega — duha. Vsako drugačno gledanje bi bilo človekovega dostojanstva nevredno.

Kopanje iz pravega namena in v zdravi meri je torej samo po sebi nekaj dobrega. Vendar pa si ne smemo prikrivati dejstva, da kopanje, takšno

kot se danes redno vrši, namreč na skupnih kopališčih in z današnjimi kopalnimi oblekami ter pri splošnem pomanjkanju čuta sramežljivosti moderne človeka, za marsikoga pomeni resno nevarnost za нравno čistost. Kdor bi tajil dejstvo, da se pri kopanju veliko in tudi težko greši, ta ne pozna zadosti realnosti. Žal je nekaterim kopanje sploh samo preteza in lahka priložnost, da pasejo svojo nezdravo in grešno radovednost in počutnost. Ti ne le samo težko greše, temveč so redno tudi sokopalcem v pohujšanju s svojim prostim vedenjem.

Pa tudi drugim, ki ne iščejo nič slabega na kopališčih, bo pogosto skupno kopanje v večjo ali manjšo moralno nevarnost. Kdor je voljan, da se takšnim nevarnostim resno in z učinkovitimi sredstvi zoperstavi, temu se kopanju načelno ni treba odpovedati, tudi ne kopanju na skupnih kopališčih. Katera so ta sredstva, ki z njimi bližnjo nevarnost za greh spremenimo vsaj v daljno, o tem ni mogoče na tem mestu podrobno govoriti. Omenimo naj le dvoje: ponižno molitev in zatajevanje v pogledih. Vsa druga sredstva bodo malo zalegla, če ne uporabimo teh dveh. Kdor pa iz skušnje ve, da se kljub tem sredstvom nevarnost zanj ne zmanjša, ta se bo moral pač te vrste kopanju odpovedati. Bo to brez dvoma žrtev, a če za manj pomembne reči toliko žrtvujemo, kako ne bi vsega storili za ohranitev prijateljstva z Bogom.

Nevarnost bi se gotovo občutno zmanjšala, če bi kopališča ne bila skupna za moške in ženske. To bi bil brez dvoma ideal, a žal v večini krajev praktično ne več dosegljiv. Namen kopanja se namreč prav tako dobro doseže, če se moški in ženske ne kopljejo skupaj.

Kjer se zatorej to da doseči (npr. na izletih in taborjenjih), tam je treba za vsako ceno poskrbeti za ločeno kopanje, bodisi na različnih krajih ali pa na istem kraju v različnih časih. Z malo dobre volje se bo dalo to tudi vedno uresničiti. Kjer pa to ni mogoče doseči, npr. na velikih skupnih kopališčih, tam bo treba pač podvojiti varnostne ukrepe, zlasti glede kraja preoblačenja in kopalne obleke.

Glede kopalne obleke je skoro nemogoče dati za vse kraje veljavne norme. Danes marsikakšna kopalna obleka, ne samo ženska, temveč tudi moška greši proti dostojnosti in močno žali nepokvarjen čut sramežljivosti. Vse, kar je pretesno in prekratko, ne prinaša zdravju nobene koristi, mu raje škodi, je pa vsekakor nedostojno — in to je za krščanskega kopalca odločilno! Kristjan ne bo posnemal tistih, ki ustvarjajo vedno nove modele kopalnih oblek ne toliko iz skrbi za zdravje in telesno higijeno, temveč z bolj ali manj odkritimi nameni rušiti temelje javne moralne in iz kulta nagote. Zato se bo kristjan temu vedno večjemu razgaljanju pri kopanju odločno uprl. Ali ni žalostno, da najbolj brezvestni ljudje dejansko narekujejo poštenim svoja napačna življenjska načela? Tudi v kopalnih oblekah!

Vsaj na splošno tudi ne velja izgovor, da se človek polagoma takšnih prizorov navadi in nekako v dobrem pomenu besede otopi. Do neke mere bo to res, gotovo pa ne v takšnem obsegu, kot se to navadno zagovarja. Ne smemo pozabiti, da je človeška narava prav na tem področju tako zelo ranjena. Zato takšno skupno kopanje, zlasti še če je pogosto in dolgotrajno, ne ostane

brez kvarnih posledic za človekovo moralno trdnost. Morda mu ne prinaša neposredne nevarnosti, a ne da bi se sam prav zavedal kdaj in kako, mu je oslabil čut sramežljivosti, smisel za duhovno in idealno — skratka njegova нравna moč je utrpela škodo.

Drugo nevarnost za нравnost pri kopanju lahko pomeni tudi skupno sončenje in lenobno poležavanje. Prijetna toplota, telesna sproščenost in še toliko drugih okoliščin lahko poveča že itak

ne majhno nevarnost kopanja. Zato se bo tisti, ki bi spoznal, da je takšno poležavanje njemu ali drugim v nevarnost, tej prijetnosti rad odpovedal.

Naj teh nekaj misli služi kot majhen moralni napotek vsem tistim, ki bodo v teh mesecih iskali počitka in oddiha v kopanju — tako zdravem in prijjetnem, a pogosto polnem nevarnosti za človekovo moralno zdravje.

p. Alojzij Kucvica, S.J.

Kratek pregled liturgije in liturģičnega gibanja

Za boljše razumevanje liturģičnega gibanja, ki kot prvi vidni sad sedanjega cerkvenega zbora v Rimu skuša prenoviti življenje kristjanov, je prav koristno poznati vsaj malo razvoj bogočastja v Cerkvi od njenih početkov do danes.

V zgodovini liturgije imamo dve veliki dobi, ki jih meji tridentinski cerkveni zbor (1545—1563). Pred tem koncilom se je liturgija razvijala sorazmerno enako na Vzhodu in Zahodu. Po koncilu pa so vse spremembe v liturgiji na Zahodu odvisne naravnost od svete stolice v Rimu, ki skuša doseči popolno enotnost v liturgiji.

I. DOBA PRED KONCILOM

Čas pred koncilom moremo deliti v štiri dobe:

a) Doba improvizacije v liturgiji je čas primitivne Cerkve prvih treh stoletij. Prvotna Cerkev je v svoji liturgiji sprejela z judovskega bogoslužja zlasti branje Svetega pisma stare zaveze in petje psalmov in temu pridružila še mnogo raznoličnosti. Molitve se improvizirajo. Sv. Justin piše leta 152 v svoji Apologiji, da celebrant slavi Boga kakor more (Apol. 67, 5).

b) Doba ustvarjanja liturģičnih formul (4.—7. stol.). Z milanskim ediktom (313), ki je prinesel Cerkvi svobodo, je napočila tudi za liturgijo nova doba. Lahko so jo svobodno in javno vršili. Že se uporabljajo napisane molitve, ki jih sestavljajo za to usposobljeni možje. Pokrajinski cerkveni zbori zahtevajo, da morajo te obrede potrditi oni (npr. 3. zbor v Kartagini l. 397 v can. 23). Ni še

neke za celo Cerkev splošne oblike, ampak vsaka pokrajina ima svojo. Rimska liturgija začenja pridobivati na ugledu, posebno za papeža Gregorija Velikega (590—604). Podobno se je vršil razvoj tudi na Vzhodu.

c) **Doba kompilacij** (8.—12. stol.). Nastanejo zbirke cerkvenih molitev in obredov. Npr. Gelazijeva v 8. stol. Rimski obred se uveljavi v Galiji in Germaniji s svojimi posebnostmi, ki pa za devajo le bolj postranske stvari.

č) **Liturgija se ustali** (13.—14. stol.). Že je uvedeno cerkveno leto. Stalni so obredi pri delitvi zakramentov, beril pri sv. maši in liturgično petje.

II. DOBA PO TRIDENTINSKEM KONCILU DO DANES

Ogromno delo, ki ga je zvršil tridentinski koncil je naravno moralo vplivati tudi na liturgijo Zahoda.

a) **Reforme kot posledice koncila** (1562—1614). Za časa reformacije je bila liturgija na nizki stopnji. Ko je koncil postavil trdne temelje verskim resnicam, je poudaril tudi važnost dveh miz: daritvena in miza božje besede, pri katerih morajo biti udeleženi kristjani (ses. XXII, cap. 1 in 8). Posebna komisija je pregledala tudi misal in brevir (l. 1568 in 1570 pod pijem V.). Niso imela namena ustvariti kaj novega, ampak vrniti se k prvotni obliki molitev in doseči enotnost za celo Cerkev. Ustanovi se kongregacija za cerkvene obrede (pro sacris ritibus et caeremoniis, l. 1587).

b) **Tej pokoncilski dobi sledijo tri stoletja stabilnosti v liturgiji** (1614—1903). Začeli so se uveljavljati rubricisti, ki so izgubili smisel za bogastvo liturgije in ostali pri zunanostih. Bili

so veliki mojstri v podrobnostih in odgovorih kongregacije za svete obrede, liturgije same pa niso doumeli. Nemški liturgist T. Klauser imenuje to dobo dobo zopora. In resnično je bila posledica tega zadržanja, da se je duhovno življenje vernikov in duhovnikov oddaljilo od liturgije in povodenelo, duhovno obubožalo. V cerkveno leto najde čezmeren vstop češčenje svetnikov, ki počasi spodrine celo nedeljske maše in nekatere Gospodove praznike.

Poiskusi reforme

Pri vsem prevladovanju rubricistov vendarle ni čisto zamrla misel, da bi bilo treba znova dati več poudarka na Gospodove praznike in njegovo odrešilno delo v cerkvenem letu. Vsi ti poskusi pa so izhajali skoraj vsi izven oficijelnega vodstva Cerkve in tako niso imeli nobenega uspeha. Edini poskus od zgoraj pod Benediktom XIV. (1714—1747) ni zagledal belega dne.

c) **Liturgične reforme od Pija X. do II. vatikanskega koncila** (1903—1962). Pij X. je skušal zbuditi pravi krščanski duh v Cerkvi z aktivnim sodelovanjem vseh vernikov v liturgiji, z *Motu proprio: Inter pastoralis officii* o liturgični glasbi (22. nov. 1903). To je pozneje dopolnil Pij XII. s svojo encikliko *Musica sacra* (25. dec. 1955). Pij XII. je storil veliko na polju liturgične obnove zlasti s svojima enciklikama o mističnem Telesu (*Mystici Corporis*) 29. junija 1943, in zlasti o liturgiji (*Mediator Dei*) 20. nov. 1947. Poleg tega pa še z olajšavami evharističnega posta in uvedbo večernih maš. Važen korak v tej smeri je storil tudi z obnovo velikonočne vigilijske in velikega tedna. (Prim. A. G. Martimort: *L'Eglise en priere*, ital. prevod str. 37—60.)

III LITURGIČNO GIBANJE

Zlasti delo zadnjih papežev za liturgično obnovo smemo jemati kot sad prizadevanja mož, ki so proti koncu prejšnjega in v tem stoletju orali ledino na liturgičnem polju. Je to en dokaz več, da je Cerkev živ organizem, kjer nevidno deluje Sveti Duh. „Liturgično gibanje se je prebudilo v življenje, ker je bilo to potrebno. Pod vplivom individualizma in modernega racionalizma je bilo vedno bolj potisnjeno v ozadje cerkveno bogoslužje z vsemi svojimi sijajnimi oblikami, s svojimi tako tehnimi mislimi. Versko življenje se je navzelo povečini subjektivnosti. Zato je bilo potrebno, da vstane v sami Cerкви hrepenenje po tem, kar je bilo tako zapuščeno. Tako je nastalo znanstveno in zgodovinsko delo, ki je skušalo zbuditi liturgijo v vsej polnosti njene čistosti in ji zadobiti v verskem življenju mesto, ki ji gre.“ (Iz pisma R. Guardinija majnškemu škofu leta 1940.)

Samostani — prva žarišča

Rojstni kraj liturgičnega gibanja moremo imenovati opatijo Solesmes v Franciji. To benediktinsko opatijo je obnovil Prosper Guéranger (1805—1875) leta 1837 in skušal v tem kottičku Francije obnoviti versko življenje. Sad tega prizadevanja so bili njegovi Institucions liturgiques in predvsem Année liturgique. Ni še doumel liturgije v vsem pomenu, vendar je njegova velika zasluga, da je dal na novo spoznati in vzljubiti liturgijo, in da je za njeno oživitev uporabljal resno, nadvse svečano obliko.

Nova benediktinska opatija v Beuronu (1863) je v začetku kar nekam posnemala Solesmes. Tu sta delovala v

Kardinal Lercaro, predsednik liturgične komisije s tajnikom

tem smislu dva brata benediktinca Wolter. Solidno bogoslovno podlago pa je to gibanje dobilo od znanega bogoslovnega pisatelja Moehlerja (1796—1838).

Opatija Beuron je ustanovila opatijo Maredsous (1879), kateri je bil mlajši bratov Walter Maver prvi opat. Ta opatija je izdala prvi celotni prevod misala za uporabo vernikov, kar je bilo v tistih časih nekaj skoraj revolucionarnega, ker so še razpravljali, če je to sploh v skladu s spoštovanjem svetih besedil. Prevajalec tega prvega misala je naslednje leto (1883) v Liège v Belgiji močno posegel v razpravo o obhajilu vernikov med sv. mašo. Začel je izdajati prvi liturgičen časopis *Le Messager des fidèles*.

Zasluga teh samostanov je, da so gibanje započeli. Seveda imajo še marsikatero nepopolnosti. Preveč se zanimajo za nekake starožitnosti v liturgiji. Privlači jih bolj lepota liturgije s svojimi lepimi ceremonijami. Ne prodrejo še v globine bogastva liturgije. Primer takega pojmovanja je npr. slavni francoski pesnik Claudel. Razen tega kot menihi ne čutijo potrebe po liturgični vzgoji in ljudskem jeziku. Zato njihovo delo še ni moglo kaj več storiti za ljudstvo.

Središča pastoralne liturgije

Že smo omenili, da je počelo liturgičnega gibanja med Nemci opatija Beuron, ki je gradila na teoloških temeljih Scheebna in Moehlerja. Vendar pritiče opatiji Maria Laach v Porenju čast, da je postavila liturgično gibanje na trdne temelje in ga je tudi v najrazličnejših oblikah vršila.

Trije veliki možje si dele to važno delo: Opat Ildefonz Herwegen, pater Odo Casel in svetni duhovnik Johannes Pinck. Herwegen je imel tehtna predavanja, ki jih je potem izdal v tisku in ustanovil letopis liturgične znanosti. To pa je potem vzdrževal dolga leta največji mislec vseh treh, Casel (1886—1948). Duhovnik Pinck je kot duhovni vodja nemških akademskih društev (Akademikerverband) spravil v stik z liturgičnim gibanjem nemško dijaštvo, kar je potem za njim uspešno nadaljeval Romano Guardini. Maria Laach še vedno vodi med Nemci v liturgičnem gibanju na znanstvenem polju.

Nekaj podobnega je storil med Francozi CPL, središče za liturgično pastoralo v Parizu, ki je nekako nadaljevalnje liturgičnega središča v Lionu Llar-té-Dien. To središče sta ustanovila do-

minikanca pp. Dupleyé in Rouget takoj po vojni skupno s tedaj kanonikom, sedaj monsignorjem Martimortom, ki spadajo k najodličnejšim poznavalcem liturgije v našem času. To središče skuša vplivati na življenje župnij s pomočjo liturgičnih tednov, in splošno na vse ljudi z zelo cenjeno *Fêtes et saisons*, s trimesečnikom *La Maison-Dieu* in z zbirko *Lex orandi*. Poleg tega izdajajo še revijo *L'Art sacré*.

Poleg teh najvažnejših liturgičnih središč deluje v tem smislu v ZDA posebno opatija sv. Janeza v Collegeville, Minnesota. V Kanadi St. Joseph v Montrealu. V Španiji posebno samostan Montserrat in opatija sv. Dominika v Silosu. V Italiji posebno benediktinska opatija Santa Maria v Finalpia, Savoja. s svojo liturgično revijo. Važno je bilo delo benediktinca milanskega kardinala Schusterja. Sedaj pa je najodličnejši liturgični strokovnjak v Italiji nadškof v Bologni, kardinal Lercaro, ki je predsednik koncilске komisije za liturgijo. Omenimo še središče premonstrancev v Berni, in belgijsko narodno liturgično središče v Nimega.

Liturgično gibanje po župnijah

Vse doslej omenjeno je nekako postavljalo znanstvene temelje liturgičnemu gibanju in še vedno s tem nadaljuje. Na vsak način je to delo zelo važno in potrebno. Vendar, če bi ostalo samo pri tem, bi o res pravem liturgičnem gibanju ne bi mogli govoriti. Bi ostalo nekam omejeno na ozek krog izbrancev in na nekatere samostane, ki že po svojem namenu posvečajo liturgiji posebno pažnjo, kot so npr. benediktinci. Ne smemo pozabiti, da je liturgija bogočastje celotnega krščanskega ljudstva. Za vzbuditev liturgičnega gibanja v šir-

ših krogih krščanske srenje imajo posebne zasluge možje, katerih vsaj najvažnejše hočemo omeniti. Sta to predvsem Dom Lambert Beauduin in Pio Parsch.

Beauduin je započel to gibanje leta 1909 v opatiji Mont-César. Ker je bil prej v dušnem pastirstvu, je spoznal izredno velik pomen liturgije za versko življenje vernikov, zato se je temu res temeljito posvetil po kongresu katoliških društev v Malinas v Belgiji po razgovoru s kardinalom Mercierjem. Njegov cilj je, da naj liturgija služi župnijam, ki naj se ravno po njej prerode.

Še bolj kot Beauduin je sprožil res pravo ljudsko liturgično gibanje **Pius Parsch** v Klosterneuburgu pri Dunaju po prvi svetovni vojni. Njegov glavni sodelavec je bil Jožef Casper. Naravnost preseneča, kako temeljito je Parsch pripravil in izvedel ta svoj „Volksliturgische Apostolat“. Najprej je skušal dati sveti maši spet mesto, ki ji po božjih načrtih pristoji: daritev skupnosti in daritveni obed. To je tudi sijajno izvedel. In potem še vse ostalo liturgično udejstvovanje božjega ljudstva.

V Nemčiji je vzbudil med mladino navdušenje za liturgično sodelovanje Romano Guardini. Njemu ob strani pa monsignor Voelker, ki je prvi vpeljal recitirano mašo. Po drugi svetovni vojni pa je na tem polju važna osebnost p. Jožef Jungmann S. J. Njegova knjiga o sv. maši velja za najboljše delo te vrste.

V Franciji je prišlo liturgično gibanje med ljudstvo po raznih skupinah mladinskih organizacij, predvsem v zvezi s Katoliško akcijo.

V Italiji gre največ zaslug v tem oziru že omenjenemu kardinalu Lercaru.

Cerkev g. Palčića v Venezueli

V Argentini pa so škofje pred nekaj leti vpeljali zborna bašo, kateri je pripravil pot v veliki meri prevod misala po opatu Azcarate, ki je našel pot med ljudstvo v velikih nakladah. (Prim. La renovación litúrgica, str. 25—58.)

IV. LITURGIČNO GIBANJE PRI SLOVENCIH

Liturgično gibanje je prišlo med nas Slovence po prvi svetovni vojni z dveh strani. Kmalu je prodrlo med nas delo P. Parscha, po drugi strani pa delo R. Guardinija. Oboje skoraj istočasno po mladini, ki je pripadala takrat mladinskemu gibanju. Močno liturgično giba-

nje je bilo posebno v ljubljanskem bogoslovju v letih 1926—1932. Posebno Parschev Das Jahr des Heils je bila zelo uporabljana knjiga. Pa tudi Guardinijeve knjige in knjižice z Maria Laach ter slike beuronske umetnostne šole.

V Ljubljani je izšla knjižica Sveta maša, ki je služila za osnovo recitiranih maš. Mašne obrazce so pa sproti prevajali do izida Voduškovc knjige Svete maše za nedelje in praznike (Mohorjeva družba 1933). Mladi slovenski duhovniki, ki so izšli iz ljubljanskega bogoslovja so na Koroškem skupno z dr. Blümlom začeli po Tinjskem liturgičnem kongresu edinem te vrste na Slovenskem, izdajati nedeljske tekste in jih širili po župnijah. Močan sunek v liturgičnem gibanju je bil list Božji vrelci, ki so ga začeli izdajati stiški cistercijani (p. Turnšek). Lepo delo je vršil molitvenik Večno življenje, potem

pa Vrečarjev Kristus kralj. Ne smemo pozabiti važnosti celotnega Rimskega obrednika v slovenskem jeziku, ki je že takrat Slovincem dal pravice, ki jih na liturgičnem polju drugi narodi šele zadnje čase dobivajo. Lepo je služil tudi Pogačnikov prevod Velikega tedna. Nekak vrh v liturgičnem prizadevanju med nami Slovenci pa pomeni celotni prevod Rimskega misala (l. 1944) po cistercijanih pp. dr. Turnšek in dr. Kurent ki je leta 1961 izšel v drugi izdaji pri Mohorjevi družbi v Celovcu.

Na podeželju so mladi kaplani skušali vpeljati recitirano mašo v malih skupinah, največ dekliška KA in podobnih enotah. Ko pa je zadnja ljubljanska sinoda prepovedala ženskim osebam recitirano mašo, so še te povečini zamrle. Po vojni pa je liturgično gibanje vsaj doma zaživelo.

Boris Koman

Michelangelo

2. Pomembnost in veličina

Veliki možje začenjajo navadno že zgodaj, v svoji mladosti, ustvarjati. Tako je Michelangelo s šestnajstimi leti ustvaril relief Madone pod stopnicami. Relief očituje popolno obvladanje anatomije, umetnik se loti celo neobičajnih drž, opozarjam le na roko Deteta, ki jo drži za svojim telescem in celo za materino levico, in na Marijino desno nogo, ki je nekoliko spodvita pod levo nogo. A umetnostno je važnejše nekaj drugega. Doslej so bile vse skupine v slikar-

stvu in kiparstvu uravnovešeno komponirane; navadno je bila pglavitna figura v sredi in okrog nje so bile grupirane druge figure. Če je bil naslikan prizor z neko stvarjo, je bil na sredi predmet, ki je za dotični prizor najpomembnejši. Postavim ključ pri sliki izročanja ključev sv. cerkve sv. Petru (Perugino) ali prstan pri zaroki Device Marije (Rafael). Pri Michelangelovem reliefu je pa lik Marije z Jezuškom pomaknjen na desno stran in zavzema vso desno polovico reliefne plošče. Figure so bile doslej razmešče-

ne okrog glavnega predmeta ali lika, največkrat v dveh prostornih linijah in celotno prizorišče je bilo zadaj omejeno ali z arhitekturo ali z dvignjeno krajino, s hribi. Na Michelangelovem reliefu se pa leva plat zadnje stene odpira in tam vodijo stopnice v ozadje. Da je njih poglobitev še bolj očitna, se neki mladenič, ki nima s svetim dogodkom prav nobenega stika, sredi stopnic ob ograji plazi dol, dva ali trije liki, prav tako na dogodku nezainteresirani, so pa na vrhu stopnic in za temi se prostor konča nekje v neskončnosti; ne vemo, ali je ozadje vrh stopnic neskončno nebo ali kje daleč zadaj zgrajena druga stena. Tako nam celotna kompozicija nakazuje prostorno diagonalo, ki je postala kompozicijsko pravilo v baroku in neskončnost levega prostora nad stopnicami pomeni neomejenost prostornine, kar je spet eden najvažnejših stilnih znakov poznejše baročne umetnosti. In to je napravil šele doraščajoči mladenič v 15. stoletju, ki za kaj takega v dotlej znani krščanski umetnosti ni imel nobenega vzorca; lahko bi nekaj podobnega ujel na kakšni pompejanski freski, toda te takrat še niso bile odkrite.

Naslednja doba v Michelangelovem življenju očituje naporni študij človeškega telesa. Ohranjene so razne risbe in reliefi, ki jih v življenjepisu nismo podrobneje navajali. So to gola človeška telesa v najrazličnejših gibih: obratih, tekah, sklonih, pripravah za odločilni gib itd. Tako vsestransko človeških gibov še noben umetnik ni študiral, pa tudi ne funkcij posameznih mišic na telesih in posledic enega giba mišice na forme ostalih mišic. V tem oziru je nedosežna anatomsko umetniška postavim firenški David, ki ga je

pričel izdelovati komaj petindvajsetletni mojster. V nekoliko mlajših Sočutni iz cerkve sv. Petra in Madoni v Brüggu to še ni tako očitno, ker je postavim lik Kristusa pri Sočutni pač lik mrtvega trupla in lik Jezuščka v Brüggu manj kompliciran. Na teh dveh skulpturah je sicer zelo študiran padeč Marijinih oblačil in sta kompoziciji v glavnem še v smislu renesančnih estetskih pravil pojmovani. Njihova umetniška vrednost je bolj plod Michelangelovih čustev kot znanja; toda čustvo je pac vrednota, ki bo prevladovala nekoč v baroku. Le do neke mere sta plod novih anatomskih študij tudi kipa angela in sv. Petronije v Bologni.

Kot posebno važne za Michelangelov bodoči razvoj nam morejo služiti aktne študije na kartonu za bitko pri Ascinu, od katerih so ohranjene le posamezne prerisbe. Toda s temi dognanji je Michelangelo izvršil znano skupino Sv. Družine v temperi in približno sočasni, nedokončani relief sv. Mateja v Firenci. In s temi dognanji se je lotil tudi poslikanja stropa v Sikstinski kapeli. V kompoziciji posameznega človeškega lika je tukaj najvažnejša pridobitev tako imenovani kontrapost. Prav strop Sikstinske kapele vsebuje še mnogo drugih pregibov, ki so bili po večini prvič ustvarjeni za javni pogled. Kaj je pa kontrapost? Za poznejšo baročno umetnost je kontrapost prav tako značilen kot je bila znana S-linija nekoč za gotiko. V gotiki, zlasti 13. in 14. stoletja je bilo telo zasukano v obliki črke S, a samo v eni smeri, za pogled od spredaj. Ta zasukanost figure je bila nekaj skoraj nenaravnega, ustvarjena le za gotsko pojmovanje telesne rasti, kot je bila rast kvišku tudi znak gotske arhitekture (šilasti lok, razplet sno-

pastih poluslopov po oboku itd.). Baročni (in že Michelangelov) kontrast pa je zasukanost telesa, da njega deli niso vsi obrnjeni v isto smer. Nekaj zdaleč podobnega kažejo že egipčanski liki: nogi v profilu, oprsje v en face, obraz spet v profilu. Toda ta stari kontrast je bil anatomsko nepravilen. Michelangelo ga je pa hotel ustvariti in ga res ustvaril anatomsko pravilnega. Mi, ki smo bili vajeni gledati, mnogi tudi delati, pri telovadbi razne bolj ali manj komplicirane gibe, to lažje razumemo kot ljudje, ki niso bili nikoli telovadci in telovadcev tudi gledali niso. A nehote se takšni gibi pojavijo tudi pri rednem dnevnem delu kot na primer pri nakladanju sena, pri raznih zamahih, pa tudi v mirnem stanju kot če se sedeči človek skloni, da zadaj ne-

kaj pobere ali ležeči, na pol speči smrtnik, ki se po postelji valja itd. V takšnem kontrastu so naslikani Madona na sliki Sv. Družine, evangelist Matej ali prerok Jona in neštete druge figure na sikstinskem stropu. Figure v kontrastu so postale umetnostno pravilo vsaj še dvesto let po Michelangelovi smrti, njihov prvi, mojsterski stvaritelj je bil pa prav Michelangelò.

Še so figure na sikstinskem stropu močno plastične, točno izrisane in vzorno senčene, kar jim daje vtis mogočnosti. Kaže tudi, da Michelangelo ni imel slabotnejev za modele in da je izbral dobro raščene ljudi, ki jih je prenesel na strop. S tem je le do večje veljave stopnjeval to, kar so v smeri realizma dosegli že drugi renesančni mojstri. Toda dejstvo, da je moral poslikati prav

strop, ne kakšne stene, ga je spravilo na drugo veličastno idejo. Strop je arhitektonsko plitva banja, zvezana s podolžnima stenama sikstinske kapele le z enostavnimi sosvodnicami nad okni kapele. Arhitektonski ustroj banje je Michelangelo obogatil. Med po dvema nasproti si stoječima sosvodnicama je naslikal po dva loka čez svod, te loke je pa spodaj ojačil, jih zvezal z močnim naslikanim venčnim zidcem in nad venčnim zidcem naslikal nekakšne sedeže.

V spodnja ojačenja je naslikal putte, kot bi stali v visokem reliefu. Venčni zidec deloma podpirajo, deloma izpolnjujejo nad sosvodnicami figure, ki ustvarjajo videz, da so v tesnih arhitekturah tesno sključene, na naslikanih sedežih pa so naslikane druge figure, navadno imenovane sužnji, v najsmelejših kontrapostih. Tako so za pravo pripovedovalno vsebino rezervirani po dve polji v sosvodnicah (linete v navpični smeri in prave sosvodnice), prostori med pseudoskulpturnimi podstavki z znamenitimi liki prerokov in Sibil, polja med loki na svodu in še razni naslikani pendativi na ožjih straneh podolgovatega svoda. Ta razmestitev in s slikarijo ustvarjena razčlenitev svoda še ne daje vtisa kakšnega poznejšega iluzionizma, nakazuje pa že vse predpogoje za združitev arhitekture, skulpture in slikarstva, kot je to bilo pozneje v baroku takorekoč vsakdanje in tudi do stropnega iluzionizma manjka samo en korak. Vsak obiskovalec sikstinske kapele čuti izredno razdaljo med zgodnjerenesančnimi stenskimi slikarijami v kapeli na stenah in med to revolucionarno slikarijo Michelangela, ki ga vsega pritegne, da onih slikarij sploh ne gleda. Kar pa od iluzionizma oddaljuje, je pač to, da je na svodu moralo biti

naslikanih poleg nebeških scen (stvarjenja luči in nebesnih teles) tudi na zemlji se vršča stvarjenja prvih ljudi, njihov prvi greh, vesoljni potop, zahvalna daritev Noeta in njegova pijanost; sicer bi se Michelangelo gotovo lotil kakšnega zametka stropnega iluzionizma. Predaleč bi vodilo, če bi še naštevali razne druge stilistične novote sikstinskih stropnih slikarij.

Če se le na kratko ustavimo pri dveh skulpturnih stvaritvah, ki sta sledili v glavnem sikstinskem stropu, pri nagrobniku za papežem Julijem II. in pri medičejskih nagrobnikih, je najvažnejši stilistični poudarek pri obeh delih spet na kontrapostu. Pri nagrobniku za papeža je v tem značilen že mirno sedeči Mojzes — neštetokrat so zaradi razmeroma razgibane mirnosti že ugibali, kaj ravno namerava očaj pravkar storiti. Kot posebno kontrapostni liki pa se nam kažejo tako imenovani sužnji, izgotovljeni in še bolj šele začeti in ne končani, ki pa sedaj niso več v sestavi nagrobnika v cerkvi San Pietro in Vincoli. Figure za medičejska nagrobnika so nagrobnemu spomeniku primerno, nekako mirno počivajoče. A tudi mirno počivajoči liki so lahko razgibani in to je Michelangelo tu pokazal. Dočim sta oba nagrobnika, pravzaprav njun skulpturni sestav, še resnosti namena primerno renesančno trikotniško komponirana, je pa medičejska Madona, ki stoji tudi v zakristiji San Lorenza, ena sama poplava kontrapostnih gibanj.

Poslednja sodba v Sikstinski kapeli je spet odkritje novih stilnih sunkov v bodočnost. Celotna kompozicija je sicer še nekako renesančno uravnovešena, a slika je že večdelna. Kristus in figure ob njem so nekje v nebesih ali pred nebesnim vhodom, pod to nebeško množico

je gnječa še ne dokončno poveličanih ali pogubljenih duš in prav spodaj se vrši nekaj na zemlji in pred peklom. A obrobje zemlje se nahaja pred neskončnim obzorjem, kot tudi prizorišči srednje in vrhnje scene nista omejeni. Še so posamezne figure plastično obdelane, a nič več tako strogo kot na sikstinskem stropu; na vsej slikariji je zaznatna mnogo bolj slikovita kot plastična obdelava teles.

Tudi na slikah Križanja sv. Petra in Spreobrnjenja sv. Pavla najdemo stilne novosti. Krajini se po mnogih vzpetinah izgublja nekje daleč zadaj. Slika Petrovega križanja je komponirana v dveh križajočih se prostornih diagonalah, v kraku križa in razporeditvi gledalcev. Pavlovo spreobrnjenje je spet dvodelno: prizor na nebu in dogodek na zemlji; pri tem je posebno značilen v ozadje dirja-joči konj, ki ustvarja globino.

Kot kompozicija samih teles v kontrapostih je pomembno Snemanje s križa v Firenci; prav pri tej skulpturi je važna slikovitost, igra svetlob in senc, bolj kot plastično podajanje.

Govoriti bi bilo še o naprednosti in preroštvu Michelangelove arhitekture. Pri kupoli sv. Petra je bil mojstru poglavitni problem pač tehnični. Kolikor je mogel, je pač uporabljal izsledke Brunelleschijeve firenške kupole; a umetnik,

kot je bil Michelangelo, pač ni mogel zidati brez umetniškega ustvarjanja. V tamboru je uveljavil svoje slikovito prepletanje svetlob in senc, senc ne le v oknih in odprtinah, ampak še s postavitvijo dvojnih stebrov pred pravo steno tamborja, kar se ponavlja tudi v laterni. Še mnogo dalekosežnejša pa so arhitekturna dognanja pri dveh naslednjih delih, pri kapitolinskem trgu in pri palači Farnese. Kapitolinski trg je tako pomemben, da je celo danes še vzor vsem urbanistom; enostaven, pa bi mislili, da drugačen ne bi mogel biti, a vendar nikjer in nikoli dosežen. Palača Farnese je postala vzorec za vso grajsko in palačno baročno arhitekturo, pri nas celo za klasicistično in najdemo njene odmeve na Slovenskem, kjer so kaj podobnega zidali, do pred ensto leti.

Ob pomembnosti Michelangelovega dela za bodočo, baročno umetnost se vsiljuje vprašanje, ali bi prišlo brez njega v zapadni Evropi do tega, kar danes imenujemo barok. Po analogiji stare grške klasike in helenizma soditi, bi do nečesa podobnega vendar prišlo. A do nečesa v sebi tako zaokroženega, duhovno in stilno doslednega najbrž ne bi prišlo, če ne bi pri njega začetku stal in delal tako pomemben in velik umetnik, kot je bil Michelangelo Buonarroti. (Bo še) MARIJAN MAROLT

Arškemu župniku sv. Janezu Vianeju je bilo razodeto, da njegov prijatelj trpi v vicah. Drugo jutro je po povzdigovanju vzel v roko sv. hostijo in molil: Sveti in večni Oče, daj, da zamenjava. Ti držiš v rokah dušo mojega prijatelja, a jaz držim v rokah telo Tvojega Sina. Reši mi prijatelja, a jaz Ti darujem Sina z vsem zasluženjem njegovega trpljenja!

Proces Ivane Arške

Leta 1961 je svet obhajal jubilej petstoletnice procesa in smrti francoske narodne junakinje in svetnice Ivane Arške. Navadno kmečko dekle je na paši slišalo glasove z nebes; velevali so ji, da mora oditi h kralju, mu povedati, da jo pošiljajo nebesa; hoče rešiti Francijo pred poplavo Angležev, ki so vdrli v Francijo, da bi zatrli šibko in trhlo

dinastijo francoskih kraljev in si na evropskem kontinentu zgradili osnove za nadvlado in tedanjim znanim svetom, to je nad Evropo. Francija je bila v svoji notranjosti razklana, po deželi je divjala borba med vitezi, ki so se borili proti kralju. Hoteli so Francijo razkosati na drobne deželice — vsak grof bi bil vladar nad svojim kosom Francije.

To razbitost je izrabila Anglija in odšla na pohod in si podvrže vso deželo. Samo čudež je mogel Francijo obvarovati, edino božja neposredna pomoč bi mogla mladega kralja pripeljati v Reims, kjer bi bil kronan in bi ga po slovesnem kronanju v kraljevski katedrali potem moral priznati ves narod. Toda kralj do Reimsa ni mogel; umikati se je moral, iskati kot begunec zavetja pri sumljivih vitezi, pri tem pa organizirati vojaško silo za borbo proti sovražniku, ki je imel v rokah že velik del zahodne Francije.

Proces duše — proces sveta

Robert Bresson je režiser velikih umetniških vrednot. Zanj je zgodovina Ivane Arške v borbi proti Angležem ista, kakor je znana že vsem ljudem. Kakor mi vsi, veruje tudi on, da je Ivana med pašo na travniku slišala glasove iz nebes. Sledila je božjemu povelju, ko je kot neznanka, skromno kmečko dekle, stopila pred kralja in terjala, da ji izroči poveljstvo v borbi proti Angležem. Vedela je, da bo Angleže premagala, zadržno je obljubila kralju: povedla te bom v Reims in tam boš kronan za kralja Francije. Toda...

Bresson borbe v filmu ni zastavil v to problematiko. Kakor da bi vedel, da se Ivana Arška ne more iztrgati resnicam, ki jih je zaslišala iz nebeških glasov, jo je v borbi s sodniki stisnil samo v njen osebni, človeški problem. Poglobil se je v borbo njene duše, ko kot kmečko, preprosto dekle mora odgovarjati cerkvenemu sodišču, v katerem sede celo škofje in kanoniki — pravniki s pariške univerze. Sodniki so se zakleli proti njej, ne po želji ali povelju zmagovitih sovražnikov — Angležev, ki so

Ivano, zaupnico božjo ujeli in jo izročili soditi škofom in inkvizitorjem, božjim sodnikom na zemlji; ne, uboga, mala Ivana mora kot popolnoma neuka odgovarjati iz notranjega spoznanja, iz svoje lastne vere v Boga in njegovo zvestobo do konca. Robert Bresson jo v zaslišanju in prerekanju s cerkvenimi sodniki — ne Angleži — tira v preizkušnjo, ali bo klonila dokazom teološke dialektike in ponižno in spokorno priznala, da nikdar ni bilo res, da bi slišala nebeške glasove in da tudi ne more držati, da bi se Bog poslužil ubogega, nevednega kmečkega dekleta za svoje posege v zgodovino francoskega naroda, ki se je sicer res borilo z orožjem v roki, vodilo armade, a ni nikdar šlo skozi vojaško šolo ali vežbanje. Ne — vse to je laž, ji dokazuje cerkveno sodišče, in terja njeno popolno predanost sodišču, ko celo po ustih cerkvenega koncila, ki je tedaj zasedal v Bazlu, najvišji cerkveni zbor nalaga dekletu dolžnost ponižnosti in pokorščine vednosti cerkvenih oblasti.

Sodišče pa ne išče proti njej samo dokazov, da je napuhnjena, ko se ne mara vdati, ko se zapira v molk, ker kar naprej trdi, da še vedno sliši glasove v sebi, ki ji iz nebes govore, da mora ostati zvesta tistemu, za kar jo je Bog odbral. Teh glasov nikakor ne more zanikati! Sodniki jo love v pasti: vprašujejo jo, ali sovraži Angleže, ko se bori proti njim in pri tem ošabno trdi, da bo s tem rešila francosko kraljestvo. Ivana jim zlomljena odgovarja, da v sebi ne čuti sovraštva do Angležev, pač pa ve, da bodo Angleži morali zapustiti Francijo. Ostali bodo samo tisti, ki bodo padli na bojišču.

Zase terja, da bi jo moralo soditi cerkveno sodišče, ne pa sodišče pariške univerze, pa četudi so člani francoskega

episkopata. Ker jo sodijo prav ti in ji ne dajo sodbe tam, kjer je zanjo mesto po glasovih njene vesti, to je pred sodiščem Cerkve, se njena duša lomi v silni stiski: komu naj sledi — ali svoji v Bogu zasidrani svobodi, ali pa pravnim zankam, ki ji obljublajo častno smrt ali ječo, ne pa sramoten konec čarovnice na grmadi. Sodniki njeno trdovratnost razlagajo kot povečano obliko čezmernega napuha, ko se neuko dekletke dviga nad vednost in zakone škofov katoliške Cerkve. Bresson privede dekletko v stisko do končne izjave, da zaradi zvestobe resnici in glasovom, ki je še niso zapustili, Ivana odločno reče, da mora Boga bolj poslušati kot pa Cerkev, če se ta poslužuje — po njenem mnenju — nepravilnih sredstev. In Ivana ima samo en dokaz za svojo trditev: ves čas terja, da naj jo izroče pravemu cerkvenemu sodišču — poudarja, da so jo postavili pred sodni zbor, ki je nezakonit, dasi mu predseduje škof Cauchon. Bog in Cerkev v tem sodišču nista prisotna!

Sodnikom je njena notranja zvestoba do konca dokaz, da je dekletko pregloboko zasidrano v resničnost svojega božjega poslanstva in zato je treba pretrgati vezi, ki jo zadržujejo v takšno zagrizeno zvestobo. Eden izmed sodnikov bistrovidno spozna, da je Ivanin odpor uspešen, ker je dekletko deviško nedolžno; ostalo je v krstni nedolžnosti kljub vsem okolnostim vojska. Ko je stopilo na čelo armade, je obleklo moško, vojaško obleko z oklepi in teh ne mara sneti... Angleški poveljniki se čudijo njeni moči in odrede posebno že nečloveško preiskavo o njeni nedolžnosti. Zdravniki so morali sodišču izpričati, da je Ivana res devica in okoli Ivanine celice v ječi se razvije peklenska borba, kako dekletko zlomiti moč sil, ki klijejo

iz devištv. Kajti ta ji daje trmoglavost in ponos, in nikdo jim ne more blizu.

Režiser spremlja borbo s prodiranjem v globino. Filmska kamera se sprehaja iz srednjega veka v sedanost, kakor da sploh ne gre za to, kar se na procesu govori in v ječi dogaja, ampak samo za izvedbo dokaza, kako se razvija strahotna borba za ohranitev notranje svobode, čistosti in zvestobe; gre za popolno predanost celotne človekove notranjosti Bogu in samo njegovi volji, za življenje v od Boga prepojeni svobodi.

Ivana na zemlji ni svetnica, ampak vedno bitje v silni stiski. Svet se z vso silo zaganja vanjo — in režiser od časa do časa, kakor da pozablja, dviga svet preteklosti in sedanosti na isto ravnino. Ivana nosi sicer vojaško obleko iz časov 15. stoletja, toda v celici je ležišče, kakor ga uporabljamo v naših časih, njene gležnje objemajo težke verige iz srednjeveških podzemskih ječ, toda nosi pri tem moderne škornjiče, kakor sodobno mestno dekletko, ko odhaja na počitnice v vročem poletju... Dekletko je danes v isti podobni stiski, kakor je bila Ivana pred petsto leti.

Film je poln lepih slik, besede so zavite v poezijo — kamera lovi vse, kar se dogaja ne samo za oči, ampak pričara tisto, kar je za očmi, daleč v notranjosti slehernega gledalca. V dogajanje je vključena množica, toda nikjer je režiser ne pokaže; sliši se samo njegovo vpitje, kako je nekoč vzklikalo Ivani v Reimsu, ko je kronala kralja Henrika II. in je potem glas množice enak glasu, ko v enaki strasti vpije: „Ivano na grmado...“

Ivano je sodil škof z usodnim imenom Cauchon (če se izgovori širok o, pomeni beseda v francoščini — pujs) in

režiser citira iz sodnih zapiskov, kaj je sodnika gnalo, da ga je Ivanina čistost tako zelo bolela. Proces Ivane je hkrati proces duhovnosti tistega časa, za svet pa je danes aktualen, ker smo vsi bili priče in smo še priča, kako se bližamo procesu očiščevanja in prave pokore z istimi problemi v sebi, kakor so pred petsto leti mučili in topli sv. Ivano Arško.

Medtem je bil pred leti izveden rehabilitacijski proces, ki je Ivano proglasil za nedolžno, — in take rehabilitacijske procese so morali uvesti pred leti v Rusiji in ostalih komunističnih državah. Bresson polaga vsem sodnikom od tedaj in sedaj v usta besede, kakor so jih govorili 1461 v Rouenu, kjer je bila Ivana na grmadi zažgana. Vsi se premikajo po platnu s svojo krivdo in nekrivdo. Ivana je morala na grmado in kakor vzklika Odrešenik na križu tik pred smrtjo v zapuščeni: „Oče, zakaj si me zapustil...“ tako je Ivana pred sodniki v najhujši stiski zlomljena dahnila: „Joj, kako sem razočarana, ker so me nebeški glasovi zapustili...“ Sodniki si oddahnejo, češ da je le priznala, da nebeških glasov ni in nikdar ni bilo.

Toda po obsodbi se Ivana vda, sprejme žensko spokorno haljo in pohiti na grmado, kličoč na ves glas: „Da, res je, bili so nebeški glasovi, niso me zapustili... Zanje grem rada v smrt!“

Bressonov film je dejansko manifest, ki pravi, da človek v vrtincu sveta nikdar ne sme kloniti v svoji notranji zvestobi do lastne svobode, ki je božji dar in da ne sme kloniti justici, ki ne sloni na zakonih božje pravice. Bresson je ob filmanju izjavil, da bi dejansko moral napraviti film, kjer na platnu ne bi bilo nič slik, pač pa veličastna pesem o borbi duše za svojo rešitev in svetost. Kajti tej ravni duše in svet v borbi za resnio in čistost srečujeta, predajata se nikdar končani drami, kjer sta duša vsakega posameznika in duša sveta eno in isto.

Problemi izpred petstotih let so naši dobi dediščina z isto silo, z enakim številom žrtev — junakov in svetnikov, enakim bogastvom in trpljenjem.

In to je bil namen zgodbe o Ivani Arški za naše čase in našo rešitev. Film o Ivani Arški je velika umetnina.

RUDA JURČEC

Nekdo: ki je prišel — v filmu: Na divjem severu — med vežni led in sneg v tisti grozotni puščavi severnega tečaja, je vprašal spremljevalca: Ali je na svetu kaj takega, kar bi moglo človeka tukaj pridržati? — Da, je odgovoril spremljevalec. Trgovec s krznom ostane tu eno zimo — zaradi denarja. Policaj ostane pet let — zaradi pokojnine. Duhovnik pa ostane vse življenje — zaradi ljubezni do Boga in do duš.

V boj za novi rod

Drugoletnik Janez je postal ob pričetku šolskega leta 1939/40 blagajnik v učiteljskiški KA in poverjenik „Borcev“ ter knjižne zbirke „Naša pot“, ki je prinašala najvažnejše smernice katoliškemu dijaštvu. Janez je bil sila delaven v pridobivanju novih naročnikov in sodelavcev.

Podrti viharnik

Viden je bil prodor „Borcev“ v prvem in drugem letniku učiteljsišča, kjer je bila KA že organizirana. Bralci so polagoma dojemali zdravo, načelno katoliško gledanje ter se vadili v presojanju perečih vprašanj narodovega življenja z verskega stališča.

V mladčevskem listu je Janez vršil spretno propagando za tiskovne akcije med učiteljsniki. Že v prvi številki be-

remo tak njegov poziv: „Halo mladci! Ste že naredili svojo dolžnost? Okrožnica ‘Quadragesimo anno’ bo kmalu izšla. Pridobivajte novih naročnikov. Pobirajte podpise; potrebne obrazce dobite pri tajniku! Pripravite načrt za počitnice! Doma lahko mnogo napravite, če boste le primerno navdušeni in po žrtvovalni. Tudi molite v ta namen!“

Tako je opozoril součence na važno papeško okrožnico, ki je imela kot enaindvajseta „Naša pot“ iziti v nekaj dneh. Uvodnik tej dragoceni knjigi je napisal največji slovenski filozof in sociolog dr. Aleš Ušeničnik.

Za velikonočne počitnice je napisal tovarišem mladcem koristne smernice.

„Vprašaj se, dragi prijatelj, če počitnice v resnici tudi zaslužiš. Kako je bilo s tvojim študijem od zadnjega počitka? Ali si napravil vse, kar je bilo v tvoji moči? Ali bi se upal iskreno stopiti pred Boga in odkrito priznati: ‘Izpolnil sem tvojo voljo, bogato sem izrabil dragoceni čas!’ Če mirne vesti to lahko storiš, potem si počitnice res zaslužil. Izrabimo prosti čas, ne za spanje in lenobo, temveč za delo in apostolat. Širimo naš katoliški tisk, pridobivajmo nove naročnike!

Stopimo v stik tudi s svojimi nekdanjimi tovariši! Navdušujmo jih za krščansko resnico in krepostno življenje. Kot mladci moramo biti vsem zgled. Naš zgled pa naj potrjuje naše besede. Ne pozabimo med počitnicami na naše najmočnejše orožje — sv. **obhajilo**. Morda bo združeno z nekoliko večjimi žrtvami in samopremagovanjem, a zato bo rodilo tem večje sadove. Zavedajmo se, da bomo z lepim zgledom in marljivim delom najbolje dokazali, koliko vzpodbudnega in idealnega smo se pri mladcih naučili.“

Po počitnicah je Janez vsakega mladca posebej prosil, da mu je poročal o doseženem uspehu tiskovne akcije v domačem kraju. Sam je odnesel rekord, kajti pridobil je več naročnikov kot vsi ostali tovariši.

Odkar so mladci v drugem letniku ločili duhove in dobili z najboljšimi dijaki vodstvo v razredu, so se često vnele z nasprotniki v odmoru živahne debate. Nekaterim „svobodoljubnim“, ki so brali vse od kraja, kar je prišlo v roke, ni šlo v račun poudarjanje ažarnosti indeksa — cerkvenega seznama prepovedanih knjig. Imeli so o indeksu čisto napačne pojme.

Janez je takole zapisal v članku Debata o indeksu: „Pred kratkim sem čul pogovor dveh sošolcev. Modrovala sta o literaturi in se zgražala nad dejstvom, da umetnost besede ni več svobodna, da jo usužnjuje indeks. Pristopil sem in se pridružil debati. Vsa razburjena sta mi hotela razlagati, da Cerkev z indeksom tiranizira umetnost, preprečuje zdrav in svoboden literarni razmah.

„Zakaj se je vama indeks tako zameril? Sta že kdaj študirala njegovo vsebino?“ sem ju vprašal.

Pojasnil sem jima, da je nastanek in zgodovinski razvoj indeksa ter njegova najvažnejša vsebina prevedena celo v slovenščino. Povedal sem jima, da je indeks zelo skromen in, da posamezne državne oblasti prepovedujejo več knjig kot Cerkev. Povedal sem jima, da so na indeksu po večini le v svetovnih jezikih pisane knjige, resnično človeški družbi škodljive vsebine.

„Umetnost je pa vendar ovirana, saj je vsako leposlovno delo umetnina,“ sta vztrajala.

Razložil sem jima, da je predmet

prave umetnosti „lepo“. Kar je nenravno, samo po sebi ne more biti predmet prave umetnosti.

Pisatelj nenravnih knjig ne streme za resnico in lepoto. Njih cilj je zavažanje mladine v svoje zmotne tokove z različnimi nameni.

Moderno dušeslovje (psihologija) je ugotovilo, da človeške razbrzdanosti ni kriv spolni nagon sam, temveč omadeževana domišljija, umazane predstave, katerim sledi boleštna razdraženost živčevja. Vzrok tega pojava so često slabe knjige.“

Janez je spoznal potrebo pojasnjevati mladini cerkveno stališče o branju knjig, izraženo v indeksu. Kot v potrdilo pravilnosti Janezovega zadržanja je izšel v „Naši poti“ dr. Odarjev članek „Cerkev in čtivo“, kjer jasno razlaga pojme in pomen indeksa ter zaključuje: „Eno pač moremo vsi razbrati, da namreč Cerkev ravna z literaturo logično in resno ter s skrajno doslednostjo. Cerkev, ki se zaveda svoje odgovornosti pred Bogom, ne more ravnati drugače, spričo velikanskega vpliva, ki ga ima tisk. Katoličan, ki veruje v poslanstvo Cerkve, bo priznal dvoje: prvič Cerkvi pravico uravnavati razmerje svojih vernikov do literature in drugič zase dolžnost, da se ravna po naravnem indek-

su, ki mu ga javlja njegova vest in po pozitivnih cerkvenih indeksih, bodisi splošnem, ali posebnem.“

Janez sam se je strogo držal cerkvenih določil. Kot povsod, je hotel tudi tu čutiti s Cerkvijo. Nobene knjige, ki bi bila dvomljive vsebine, ni trpel v svoji knjižnici.

Ko mu je ob neki priložnosti član vaškega cerkvenega zbora omenil, da ima bogato knjižnico in povabil Janeza na obisk, se je ta rad odzval. Dolgo sta se mudila pri ogledovanju knjig, na splošno bogato, umetniško opremljenih. Janez je pregledoval in tu pa tam kako položil na stran, kot bi jih izbiral zase. Ko sta vse pregledala in je prijatelj čakal ocene, mu je Janez dejal. „Lepo, velika vrednost, to tukaj pa je za v ogenj.“ Prijatelj je osupel. Vendar po daljšem razgovoru sta se sporazumela, knjige sta zanesla na vrt in zažgala.

Ob prasketanju plamena je Janez citiral besede angleškega pisatelja — spreobrnjenca: „Umetniška pomembnost knjige zavisi le od tega, koliko more bralca poduhoviti in mu odpreti razgled v skrivnost življenja, ga s svojo lepoto pritegniti in ga napraviti boljšega človeka!“

Ivan Korošec

Nadžkof Lynch iz Toronta je zapisal: „Mislim, da nikakor ni pretirano trditi, da se po vsakem duhovniku, ki je sredstvo zveličanja v božjih rokah, reši vsaj 500 duš, ki bi se sicer pogubile.“

Največje v krščanstvu je ljubezen. Ljubezen do Boga in do bližnjega. A duhovnik — to je morda najlepša označba — duhovnik je namestnik Kristusove ljubezni, kot ga imenuje sv. Ambrozij.

uganke življenja

Ne da bi me za to vprašali, sem že nekaj let na tem okroglem stroju, zemlji. Držim se je kot muha krogle. Na nasprotni strani so drugi ljudje, z glavo navzdol, pa se prav tako dobro počutijo kot jaz.

Ta kroglja visi v zraku, na njej se vrtimo s hitrostjo 1000 kilometrov na uro, z njo vred se vozimo okrog sonca s hitrostjo 108.000 kilometrov na uro, skupaj s soncem potujemo proti Vega s hitrostjo 70.000 kilometrov na uro in z Vega skupaj hitimo skozi prostor. Ves svet je ogromna plesna dvorana, vsi plešemo, pa tega niti ne čutimo. Čudno.

In živim na tej krogli, gibljem roke in noge, jem, premikam stvari, druge strem, potem ležem in za nekaj ur izgubim zavest, medtem pa drugi vstajajo, jedo, delajo, se zabavajo. Jutri, pojutrišnjem se bo zgodba ponovila. Zanimivo.

Živim, ker mi v prsih bije dan in noč srce, ki ga nisem jaz pognal in ki ga z voljo ne morem ustaviti. Stotisočkrat na dan se skrči in razširi. Kdo ga je pognal in kako more tako biti?

Čudno je tudi, da živim včasih... tam, kjer me ni. Moje telo je tu-le, a v meni je nekaj — duh se imenuje — kar se sprehaja po vesolju in času v vseh smereh.

Zakaj živim? Ko bi se zbudil v drvečem vlaku, kamor me je nekdo posadil, ne da bi me vprašal, ali hočem potovati, bi se takoj vprašal, zakaj so me tja dejali in kje bom končal. Ko gre za moje bivanje v vesolju, se mi stavi isto vprašanje.

Zakaj umreti?

Vsak dan sem bliže skrivnostni meji: življenje ima konec. Mislim na neizprosni zakon, ki mi zapoveduje izginiti, ne da bi mogel jaz določiti dan in uro odhoda. Izginil bom, kot sem prišel. Iz sence v senco. Bil je čas, ko me ni bilo. Bo čas, ko me ne bo.

Pred menoj je na tisoče milijonov ljudi hodilo, jedlo, delalo, se smejala, jokalo kot jaz; boleli so jih zobje, sanjali so, bili razočarani. Rodili so se, živeli, umrli brez najmanjšega sledu. Ljudje se jih ne spominjajo več. Vse, kar se danes giblje, bo izginito v prah.

Za menoj bodo prišli drugi, gnetli se bodo po cestah, pristaniščih, vlakih, in niti vedeli ne bodo, da sem jaz kdaj bil.

Sedaj sem tu, sedaj mislim naprej in nazaj in vem, da bom končal, ko bi še tako rad živel. Zakaj umreti?

Vsak dan umre približno 200.000 ljudi, vsako uro 8000, vsako minuto 130. Med temi bom lepega dne tudi jaz. Zakaj, če si želim živeti? Zakaj?

In razen tega: ali je smrt popolno uničenje mene? Bom res nehal živeti? Da ali ne?

Zakaj trpeti?

Še to kratko življenje je kar posuto s trpljenjem. Kaj vse sem že moral trpeti. Bolezni, mraz, lakoto, strah, tesnobo, razočaranje, žalost ob smrti domačih.

In kaj vse morajo trpeti drugi. Tisoči klinik, bolnišnic, tisoči in tisoči slepih, mrtvoudnih, ki bi se radi gibali in živeli. Pa notranje trpljenje vseh teh bolnikov. Trpljenje ob truplih, po koncentracijskih taboriščih, trpljenje izseljencev, zapuščenih starčkov, otrok brez staršev. Ni košča zemlje brez trpljenja.

Zakaj trpljenje, če ga nihče ne želi?

Zakaj delati slabo?

Nisem brez krivde. Zelo redko naredim kaj brez vse primesi zla. Kolikokrat hočem dobro, pa delam slabo. Sem svoboden pa uklenjen obenem.

Gledam okoli sebe: ko bi nam kdo rekel, naj stopi predenj, kdor je brez krivde, bi si nihče ne upal tega storiti.

In vendar čutim, kako vesel bi bil, ko bi s svojimi napakami ne večal trpljenja, ki je na svetu, in bi sejal le veselje. Zakaj torej delati slabo?

Vznemirjajoči problemi.

Problemi, ki jih nikakor ni mogoče primerjati z geometričnimi problemi, saj ti zadnji nimajo nobenega vpliva na moje življenje.

Ti gornji problemi so zelo osebni: jaz živim, jaz bom umrl, jaz trpim, jaz delam slabo. Mene vse to zadeva.

Moram najti odgovor na ta vprašanja: zase in za druge.

Gospod urednik! Pred nekaj dnevi sem vzela v roke sv. pismo. Odprla sem slučajno tam, kjer apostol Pavel pravi: „Največja med vsemi pa je ljubezen...“ Slutim, da je ljubezen nekaj lepega, nekaj najlepšega, a zdi se mi, da je večkrat težka, da zahteva večkrat velike odpovedi. Vprašala bi Vas zato rada, kako se naj je naučim.“

Draga Majda! Vesel sem bil Tvojega pisma. Upam, da ni zadnje, prepričan pa sem, da bodo tudi ostali — fantje in dekleta — v letošnjem letu večkrat pisali svoje težave in dvome, svoje vesele in žalostne dogodke, skratka vse, kar jim leži na srcu.

Za danes Ti, draga Majda, jelim pokazati nekaj napotkov, ki z vso gotovostjo vodijo do ljubezni, ki je kraljica vseh kreposti:

1. **Vadi se v pozornosti do drugih**, s katerimi si skupaj v družini in v šoli, v skupini ali v učnem prostoru. Pazi na to, kaj jim ugaja. Pazi, kaj jim lahko pomeniš in v čem si dolžna zahvalo. Imej odprte oči!

2. **Vadi se v pravem razumevanju.** (Ni potrebno, da bi bili vsi ljudje kakor ti. Misli o tem, zakaj so postali takšni in ne drugačni. Tudi nesimpatični ljudje imajo svoje vrednote. Uči se jih odkrivati!

3. **Čuti se odgovorno za druge**, na pr. za duha svojega razreda, za čast, ki se jemlje kakšnemu odsotnemu, za vsako, ki dela napake itd. Reci prijateljci tudi kaj neprijetnega, če je potrebno; ampak navadi se pri tem na ljubeznivo naglas, ki ne odbija, ampak pridobiva in pomaga.

4. **Ne imej se za najvažnejšo.** Vadi se v tem, da sebe prezreš in paziš na srečo drugih. Nauči se, da sama sebe obvladaš. Ne bodi občutljiva! Ne bodi takoj užaljena in se ne zapri vase. Tvojih majhnih bolečin drugi ne smejo opaziti. S svojimi muhami, nerazpoloženjem in majhnimi skrbmi ne bodi drugim v breme. Tudi to je kos ljubezni.

5. **Pomagaj, delaj, delaj veselje** — to je najvažnejše temeljno načelo na poti k pravi ljubezni.

6. **Privošči od srca vsem ljudem dobro**, brez zavisti, brez sebičnosti. Veseli se, če so druge sovrstnice, mlajše in starejše, srečne.

7. **Vadi se skrbeti za druge** v majhnih rečeh vsakdanjega življenja. Priskoži materi na pomoč pri večernem pospravljanju. Mlajšo sestro, ki si vedno pozabi opasati predpasnik, ljubeznivo opomni tako, da nihče ne opazi. Sto takih priložnosti, skrbeti za druge, boš sama odkrila.

„Ampak, to je težavno,“ boš rekla. Seveda, še posebno, če v globini svoje duše nočemo. Če smo pa svoje želje postavili v ozadje, je lahko in lepo.

Predvsem pa: To je najvažnejše v življenju. Zato se moraš že sedaj na to navaditi.

Seveda samo z učenjem si ne moremo pridobiti ljubezni. Treba jo je zastonj dobiti in sprejeti. Od koga? Gotovo jo prejemaš od mnogih ljudi. Predvsem jo boš pa dobila od tistega, ki je sam čista, popolna ljubezen, od Jezusa. V njegovem srcu je neizčrpen studenec, ki ti je vedno odprt. Iz njega lahko vedno črpaš, kolikor hočeš, v molitvi in pri njegovi sveti mizi. Tam njegovo ljubezen celo doživiš. Ali je kaj bolj nesebičnega, kakor če ti večno božji Sin nudi svoje sveto telo za hrano? Kdor gre pogosto h Gospodovi mizi, sam postane studenec, ki nudi čisto, nesebično ljubezen, ki se daruje, pomaga in služi. Kako krasna žena in mati bo iz dekleta, ki tako dela. Stori tudi ti tako!

V Evropo in nazaj

V Assisiju si ogledam najprej cerkev sv. Frančiška. Cerkev je temna, v kripti obiščem grob asiškega ubožca, ki je v svojem času z zgledom prezračil Kristusovo Cerkev. Na misel mi prihajajo prizori izpred tridesetih let, ko smo otroci na domači fari poslušali iz ust očetov frančiškanov zgodbe o Umbriji, Assisiju in sv. Frančišku. Bog ve, če taki vtisi v zgodnji mladosti ne usmerijo včasih celega življenja v določeno smer.

Potem si ogledam cerkev sv. Klare. Tam hranijo njeno truplo. Obiščem še po strmi poti stolnico. Ceste v Assisiju kot Assisi sam so gradbeno nekaj posebnega. Vse je kot sekano v živo skalo, tesno, navzgor in navzdol, da se od enega konca do drugega prepotiš, čeprav je vse stlačeno skupaj na skromen kos površine.

Doli pri železniški postaji stoji slavna porcijunkulska cerkev ali cerkev Marije angelske.

26. januarja

Odpravim se naprej v Firence. Vozimo se skozi Perugia, mimo Tranzimenskega jezera, Arezzo in ob Arno naprej do Firence. Tu je že tema in gosta megla. V potovalni agenciji na kolodvoru vprašam za naslov duhovniške hiše. Uradnica mi da zemljevid mesta in mi naznači pot in avtobus. Po daljšem iskanju najdem hišo.

Hiša je stara, tudi stanovalci so stari: onemogli duhovniki. Pa so prijazni. V kuhinji mi dobe večerjo, potem me povabijo na hodnik k televizijskemu aparatu. Iz Siene prenašajo Verdijevega Falstaffa. Italijanska televizija, kot evropska sploh, je vsebinsko manj prazna kot argentinska, je pa mnogo manj razgibana in pa mnogo manj je je.

27. januarja

Po maši se brž odpravim na bežen ogled Firence. Kaj bi mogel videti v

nekaj urah v tem srcu Toskane, ki je vse en sam muzej? Kupim si vodič po Florenci, da bom vsaj kaj ujel.

Mlajši duhovnik me odpelje do Rimskih vrat. Od tam sem brž pri slavni palači Pitti. Ker odpro šele ob desetih, se napotim naprej po Ponte Vecchio čez reko Arno. V Florenci opraviš vse peš, ker je vse skupaj. Galleria dei Uffizi je zaprta, ker je ponedeljek. Škoda. Tako ne bom mogel obiskati najvažnejše italijanske galerije in ene najslavnejših na svetu. Hrani zbirko florentinskih in toskanskih slik iz 14., 15. in 16. stoletja in dragocenih del raznih italijanskih in tudi tujih šol. Grem mimo elegantne stare palače s 94 m visokim stolpom. Samo tu na trgu pred palačo je vse: kip leva z lilijo, simbol florentinske republike, Donatellova Judita in Holofern, kopija Michelangelovega Davida, sv. Bernardina Kristusov monogram in proti sredi trga epigraf, ki označuje mesto, kjer je bil leta 1498 sežgan Savonarola.

Nekaj ulic naprej stoji stolnica, Santa Maria del Fiore. Je čudovit arhitektonski spomenik v gotsko-florentinskem slogu bele, nekoliko modrikaste barve. Res nekaj posebnega. Kupola je skupaj z nadzidkom visoka 116 metrov. Slikana okna, skulpture, slike slavnih umetnikov. Najvažnejši spomenik je neizdelana Michelangelova Pietà, grajena nekako v stožcu, bolj masivna kot tista v vatikanski baziliki. Giotto stolp ob katedrali je prav tako ena sama lepota: obložen je z marmorjem različnih barv in velja za najlepši stolp na svetu. Nasproti stolnice stoji krstilnik sv. Janeza Krstnika, oblečen v zelen in bel marmor, prelepa zgradba, v kateri je bil krščen Dante.

V cerkvi sv. Marka obiščem grob florentinskega nadškofa dominikanca sv. Antonina. Rad bi obiskal samostan sv. Marka, da si ogledam slike fra Angelica, slavnega dominikanskega slikarja, ki je živel v njem. Zlasti bi rad videl Oznanjenje. A samostan je zaradi povelj zaprt.

Obiščem palačo Pitti. Galerija Palatina v njej hrani petsto slik, slavnih del velikih mojstrov. Kolikokrat srečaš posnetke slik, katerih originali so tu: Raffaellove, Tizianove, Murillove, Tintorettove, Rubensove slike.

Na vsak način bi rad obiskal še frančiškansko cerkev Santa Croce, pa ni časa. Sem so namreč pokopavali slavne Florentince. Obiskal bi Michelangelov in Rossinijev grob.

Sredi popoldneva se odpravim na postajo. Tam srečam skupino hrvaško govorečih študentk. Eno vprašam, od kod so. Pove mi, da so iz Splita, da bodo letoš maturirale, pa so šle na izlet po Italiji. Povem ji, da sem že skoro dvajset let v tujini in da ne bom obiskal Jugoslavije, čeprav me vsa čustva vlečejo na domačo zemljo.

Vlak, s katerim se odpeljem v Benetke, je med najlepšimi v Italiji. Nasproti mene sedi prileten Anglež, na drugi strani živahno klepetata Italijan in Italijanka srednje starosti. Vlak vozi z vso naglico. Zunaj se mrači in le na zemljevidu morem zasledovati pot. Firenze—Bologna in po nižini skozi Ferraro in Padovo v Benetke.

Ob sedmih zvečer izstopim. V bližnjo cerkev bosonogih karmeličancov grem vprašat, če bom lahko tam maševal in kje bi mogel spati. Na vratih dobim dobrega debelega patra: maševal bom lahko pri njih, stanoval pa ne, ker ni prostora. A brž telefonira k znani

družini, če bi mogel tam spati. Odgovor je, da lahko, le takoj naj se tam javim. Grem čez most nasproti cerkve in že sem pri družini. Ker imam le duhovniški ovratnik, ne pa talarja, me gospa nekoliko nezaupljivo sprejme. Odidem po mestu. Na kolodvoru sedi v informacijski pisarni Hrvatica. Na pomolu je napis z opozorilom, da zaradi megle ladje vozijo bolj poredko. Seveda sredi zime smo, kaj naj bo v Benetkah drugega kot megla.

Vrnem se na stanovanje. Dobrodušen gospodar, z nekoliko sitnimi potezami na obrazu, me pelje pod roko v kuhinjo, a čutim, da mi ne zaupa. Šele ko razložim, da sem videl sv. očeta in da sem bil na več božjih poteh, in ko jim dam svetinjice, se led odtaja: tedaj so gotovi, da sem katoliški duhovnik.

28. januarja

Takoj po maši se odpravim na motoriko. Ljudje so zatopljeni v časopise in skoro sram me je, ozirati se v levo in desno skozi okno, saj sem menda edini, ki se prvič vozim po tem kanalu. Seveda, kdo si bo hodil na zimo ogledovat Benetke.

Vozimo se po Velikem kanalu v obliki črke S, narobe postavljene. Mraz je, pa še bolj mraz, ko gledaš, kako voda buta v stene hiš, zelene od vlage. Čolni, privezani k pisanim kolom, se zibljejo na vodi. V mrazu, vlagi in megli ni vtis nič kaj prijeten. Je že mnogo lepše na suhem. Med hišami najdeš bogato okrašene tipične zgradbe različnih slogov.

Pristanemo blizu trga sv. Marka. Tu je bazilika, stolp z uro, zvonik, doževa palača. Poslopja, ki v trapezu obkrožajo trg sv. Marka, dajejo s svojimi arkadami prostoru domače vzdušje.

Prav z nasprotnega konca trga opazujem baziliko, z bogastvom snovi in oblik tako spominjajočo na vzhod. Na vlažni tlak trga se spuščajo jate golobov.

Balkon, stebri, kosi raznobarvnega marmorja, mozaiki, kipi, stolpiči — vse daje celotni zgradbi bazilike vtis razkošja. Na tlaku pred baziliko je začrtan bel romb: na tem mestu je — tako pravijo — Barbarossa pokleknil pred papežem Aleksandrom III. Znotraj cerkve vlada polmrak, ki pa se proti stropu umika svetlobi. Prezbiterij je dvignjen, tla vegasta, marmor pokriva stene, prelepi mozaiki so raztegnjeni na površino 4 tisoč kvadratnih metrov.

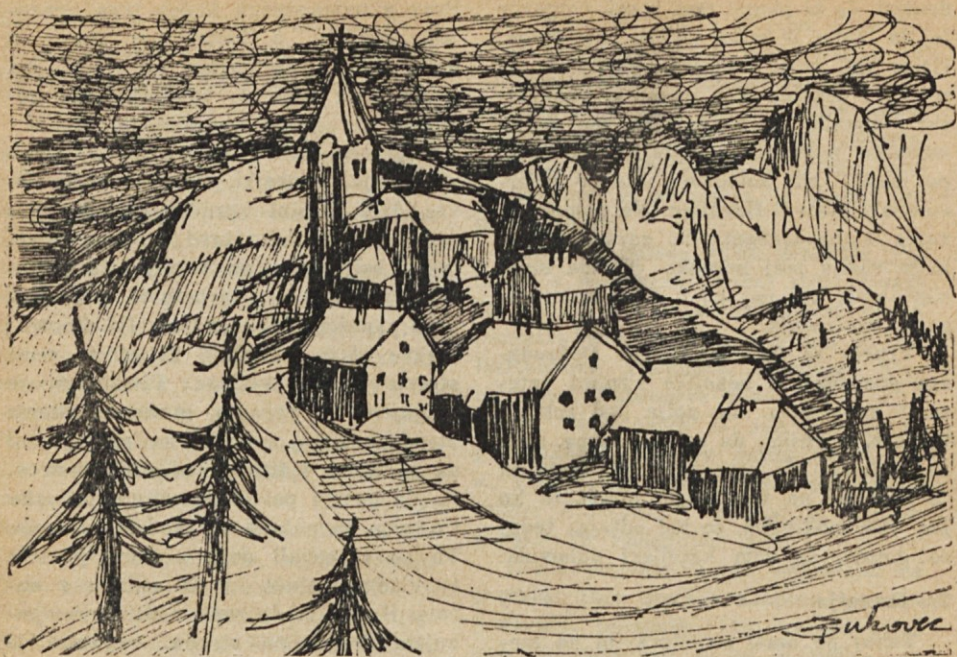
Na doževi palači se očituje latinska tradicija, pomešana z vzhodnim okusom. Tu so stanovali doži, obenem je bila to vladna palača in pa sodnija z zapori. Hodim iz dvorane v dvorano, opazujem freske na stropu, organizacijo stare beneške države, orožje, zlasti pa zanimiv Most vzdihov in pa beneške ječe.

Peljem se nazaj po Velikem kanalu do srede poti: v cerkvi dei Frari si moram ogledati slavno Tizianovo Vnebovzeto. Barve, kompozicija, ravnotežje in idealizacija človeške figure so bistvene vrednote te umetnine. Scuola di San Rocco, ki je prav zraven cerkve, je med najvažnejšimi spomeniki Benetk zaradi obširnega cikla Tintoretovih slik. Kot glavni element kompozicije uporablja umetnik svetlobo. Po tej tehniki je predhodnik impresionizma.

Ob eni popoldne imam vlak za v Trst. Hitro jo mahnem po cestah na stanovanje, potem v restavracijo pa na vlak.

Sedaj ob dnevi svetlobi šele vidim, da so Benetke zgrajene na okoli sto

Višarje

otokih. Vsa ta skupina otokov pa stoji sredi lagune, odpirajoče se na več mestih na Jadransko morje. S celino so Benetke zvezane umetno po pomolu.

Iz Benetk se peljemo do Mestra, potem proti vzhodu čez Piavo, Tagliamento, Sočo do Tržiča (Monfalcone), pa naprej ob morju proti Trstu. Čudovit je pogled ob poznem popoldanskem soncu na bleščečo mirno ploščo Tržaškega zaliva, v katerega iz celine molita devinski in miramarski grad. Spomnim se na Lovrenčičevega Sholarja iz Trente, ki je v Devinu srečal Jelvico. Na tržaškem kolodvoru se zanimam za avtobus k sv. Križu nad Trstom.

Svojega sošolca iz bogoslovja, župnika Kunčiča najdem doma. Napeljujejo

mu centralno kurjavo v župnišče, pa ima vse narobe. A to ne moti lepega srečanja. Ker v šoli prav jutrišnji dan nima pouka, predlaga, da bi se jutri navsezgodaj odpravila na Višarje. Pametno, čeprav Višarje niso ravno za ovinkom. Dolgo v noč govoriva o vsem, kar se je v teh letih zgodilo.

29. januarja

Vlak pelje v Tržič. Tam presedeva na drugega proti severu ob Soči v Gorico pa naprej proti zahodu, v Krim, Videm. Naprej na sever ob Beneški Sloveniji in Reziji v Kanalsko dolino do Žabnic. Tam se pri slovenskih šolskih sestrah zmeniva za kosilo, prosiva tudi za hostije in mašno vino, potem

pa čakava ob cesti, da pride kako vozilo za v Ovčjo vas. Res, kmalu privozi italijanski vojaški Volkswagen. Vzamejo naju noter. V Ovčji vasi naju žičnica v sedmih minutah potegne na sv. Višarje. V dolini je vse na lahno prekrito s snegom, tu gori pa na debelo. Ključ za zakristijo dobiva v gostilni na gori in takoj se odpraviva k maševanju.

Posebno občutje napolni človeka, ko je na slovenski Marijini božji poti. Cerkev je odprta dan in noč, zato je pozimi nekoliko zanemarjena. Prelepa je Toneta Kralja slika Marije, Tolažnice žalostnih in Posredovavke milosti, pa tudi ostale slike istega slikarja. Zanimiv je strop v srednji ladji: je lesen in posnema oglesko baziliko.

Tu, skoro na meji Slovenije človek premišlja o usodi našega naroda. Kaj vse je prišlo nadenj in kako po različnih koncih sveta hrepenimo po dnevu, ko bo naša domovina spet svobodna. Mislim na to, kako komunizem načrtno ruši najvišje vrednote v ljudeh naše krvi in kako skušamo mi zunaj s težkimi napori ohranjati svojo narodno podobo sredi tujega morja. Zakaj je moralo vse to priti? Kakšen smisel naj ima? Kdaj bo konec kazni?

Menda je res edini odgovor in edino upanje nad vsem naravnim, v božji

dobroti. Kako najbolj smiselno od vsega smiselnega pri našem pehanju je res iskanje vere in upanja v nevidnem svetu božjih skrivnosti.

Gotovost, ki je nisi na tisoče kilometrov dolgi poti našel, moreš dobiti v preprosti cerkvi visoko v gorah.

Zunaj naletava sneg in megle zastirajo v različnih plasteh smreke, da se resnična podoba skoro približuje pravljici. Nekaj smučarjev se spušča mimo naju v vas.

Odpeljeva se z vzpenjačo navzdol, z avtobusom nazaj v Žabnice, kjer kosiva pri šolskih sestrah. Že vsa leta iz Evrope nisem menda jedel rdečega radiča, kot ga tu. Malenkosti, ki pa so obenem spomini na že oddaljeno preteklost.

Odpeljeva se naprej v Trbiž. Iznenadi naju semenj, skoro kakor nekdanji Miklavžev semenj. Prodajajo orehe, pomaranče, piškote, zlasti pa vina. Iz Avstrije jih hodijo kupovat. Ne vem, zakaj mi tako strašno zadišijo tržaške fige, lepo v klopčič zvezane. Mogoče je tudi to spomin. Kupim jih in mogoče se mi nikdar v življenju niso zdele tako dobre.

Z vlakom se odpeljeva nazaj v Trst. On se odpelje nazaj na župnijo, jaz pa si dobim stanovanje v duhovniški hiši.

B. R.

Prva okrožnica Pavla VI.: Ecclesiam suam

Okrožnica nosi pomemben datum 6. avgusta — praznik Gospodovega spreminjenja. Noče biti doktrinalna — to prepušča koncilu, temveč je le preprost razgovor v obliki pisma. Ima tri dele.

Prvič: Cerkev mora poglobiti zavest, o sebi, dobro spoznati, kakšno je hotel Kristus. Drugič mora to svojo idealno podobo primerjati s svojo današnjo podobo, kar bo navdihnilo voljo po obnovi

in razmišljanju o metodi obnove. Tretjic je treba govoriti o **odnosih** Cerkve do današnjega sveta — to je poglavje o „dialogu“ med Cerkvijo in sodobnim svetom.

Okrožnica ne govori o težkih in nujnih vprašanjih, ki zadevajo ves svet, kakor so: mir med narodi in socialnimi razredi, lakota mnogih narodov, neodvisni mladi narodi, tokovi sodobne miselnosti v odnosu do krščanske kulture, moralni problemi v zvezi z nataliteto.

Spoznavanje Cerkve

kakor jo je ustanovil Kristus. Kristus je naročal, naj bo Cerkev čuječa. Čuječnost nas navaja k zvestemu spolnjevanju zapovedi. Obuditi moramo globoko in zavestno vero v Kristusa. To je potrebno, ker človeštvo danes preživlja velike spremembe, ki pretresajo tudi Cerkev in tudi na Cerkvi sami so madeži. Cerkev je nauk o sebi razvijala zlasti po tridentinskem zboru. Posebno pomembni sta okrožnici Satis cognitum Leona XIII. (1886) in Mystici corporis Pija XII. (1943). Cerkev je skrivnost. Kdor se zaveda, kaj Cerkev dejansko je, ta čuti z njo in si prizadeva živeti z njo. V tej zavesti, kaj je Cerkev, je vernike treba vzgajati.

Obnova

Želimo, da bi bila Cerkev taka, kakršno je hotel imeti Kristus, namreč sveta in naj bi si prizadevala za popolnost. Popolnost — to je veliki moralni problem Cerkve. A Cerkev živi v svetu. Njen stik s svetom ji stavlja vedno nove probleme. Krščanstvo je vedno treba varovati pred zmotami in hudobijo, a

vendar mora krščanstvo očiščevati, plemeniti, dvigati in posvečevati svoje okolje. V tem pogledu je sedanji koncil delo božje previdnosti. Njegova naloga ni, da bi zavrnil krive vere ali velik nered v Cerkvi sami, zakaj teh v Cerkvi danes ni, temveč da skrivnostnemu Kristusovemu telesu dá novo duhovno moč, da njegove ude očisti in spodbuja k vedno večji kreposti.

Obnova v Cerkvi ne more spremeniti tega, kar je v njej bistvenega in osnovnega — to je Cerkvi dal Kristus. Obnova tudi ni v tem, da bi se Cerkev prilagodila mišljenju in navadam današnjega sveta. Posebej papež omenja nevarnosti naturalizma in relativizma. Programatično geslo za obnovo je po besedah Janeza XXIII.: „aggiornamento“: Cerkev je treba postaviti v današnji čas. Cerkev se ne bo pomladila s tem, da spremeni svoje zunanje zakone, temveč s tem, da je poslušna Kristusu in spolnjuje zapovedi, ki si jih daje, da hodi za Kristusom. Krščansko življenje bo vedno zahtevalo duha odpovedi in žrtve. Posebej papež poudarja potrebo duha uboštva in duha ljubezni. Vzor krščanske popolnosti in ogledalo kreposti je devica Marija.

Dialog

Cerkev živi v svetu, a ni od sveta. S svetom, v katerem živi, mora začeti dialog. Dialog je začel Bog sam. Razodetje je dialog Boga s človekom. Molitev je dialog človeka z Bogom. Božji dialog je vzor za dialog Cerkve s človeštvom. Zato mora dialog narekovati ljubezen in mora namenjen vsem ter tudi postopen, kakor je božji. Kar moremo že danes storiti, ne smemo odlašati na jutri. Dialog mora biti: najprej jasen, potem kro-

tek — kdor se razgovarja, ne sme biti oblasten in zahteven, poln zaupanja in nesebičnosti ter slednjič pedagoško moder.

Dialog Cerkve s svetom obsega tri kroge. Prvi krog je vse človeštvo. Težek je dialog z ateizmom, toda z osebami, ki ateizem izpovedujejo, ga vnaprej ne izključujemo. Dialog s tistim, ki ljubi resnico, je vedno mogoč. Drugi krog so tisti, ki verujejo v Boga: Judje, mohamedanci in druga nekrščanska verstva. Skupno z njimi hočemo braniti skupne ideale: versko svobodo, bratstvo med vsemi ljudmi, kulturne vrednote, socialno blaginjo in javni red.

Tretji krog so ločeni kristjani. O teh pravi okrožnica: „Naše načelo je: pojasnimo najprej to, kar imamo skupnega, potem šele označimo to, kar nas loči. Kar zadeva velike razlike v tradiciji, duhovnosti, cerkvenih zakonih in liturgiji, smo pripravljene razmišljati, kako naj ustrezemo pravičnim željam krščanskih bratov, doslej ločenih od nas. Nič bolj ne želimo, kakor da bi jih mogli objeti v popolni edinosti vere in ljubezni. Vendar moramo reči, da glede čistosti vere in dolžnosti, ki jih nalaga ljubezen, ne moremo popustiti. Glede tega večkrat naletimo na nezaupanje in nasprotovanje. Toda katoliška Cerkev, ki je dala iniciativo, da se vzpostavi ena čreda Kristusova, bo to delo potrpežljivo in obzirno nadaljevala. Vedno bo kazala na to, da prednosti, ki ločene brate ovirajo, ne izvirajo iz zgodovinskih ambicij ali fantastične teološke špekulacije, temveč da jih je dal Kristus in da so vsem v prid. Katoliška Cerkev si bo prizadevala z molitvijo in pokoro, da bo sposobna in vredna zedinjenjā, ki ga želimo.

Boli nas, da mnogi ločeni bratje prav

v nas, ki se trudimo za spravo, vidijo oviro zaradi prvenstva časti in oblasti, ki ga je Kristus izročil Petru in smo ga po njem podedovali. Nekateri pravijo, da bi bilo zedinjenje lažje, če odpravimo papežovo prvenstvo. Prosim ločene brate, naj pomislijo, kako nedosledna je ta podmena, ne le zato, ker bi katoliška Cerkev brez papeža več ne bila katoliška, temveč tudi zato, ker bi bilo konec edinstvi, če bi v Kristusovi Cerkvi ne bilo več Petrove najvišje, učinkovite in odločujoče pastirske službe. V Cerkvi bi bilo toliko razkolov, kolikor duhovnikov, upravičeno trdi sv. Hjeronim. Upoštevati moramo tudi to, da ta osrednji stebler svete Cerkve nikakor ni supremacija iz napuha ali gospodovalnosti, temveč primat službe in ljubezni.“

Cerkev slednjič pozna tudi dialog s svojimi verniki, ki jih pokorščina in vez ljubezni vodita k vedno večji popolnosti.

„Veseli smo, da se je ta dialog znotraj Cerkve in s tistimi, ki so zunaj, že začel. Cerkev je danes živa, kakor ni bila še nikoli.“

Vrata so spet odprta

Carigrajski ekumenski patriarh, ki ga vse vzhodne cerkve smatrajo za poglavarja vsega pravoslavja, je po božičnem srečanju s papežem Pavlom VI. sklenil poslati na tretje zasedanje koncila svojega posebnega opazovalca. Med zasedanjem je msgr. Andrej Scrima izjavil v imenu patriarha: „Vrata, zaprta od leta 1054 med katoliško Cerkvijo in pravoslavjem, se sedaj počasi odpirajo. Kajti vsi smo priča, da se začenja dialog med nami. To je sad srečanja med papežem Pavlom VI. in patriarhom Atanagorasom v Jeruzalemu.“

KRISTUSOV PROCES

GLEDALIŠKA PREDSTAVA V DVEH DELIH Z VMESNO IGRO
 Iz italijanskega izvirnika za „Duhovno življenje“ priredil Nikolaj Jeločnik

V PROCESU PROTI JEZUSU
 NASTOPAJO

sodniki

Elija
 Rebeka
 Sara
 David
 Priložnostni sodnik

Igralci — pričevalci

Marija iz Nazareta
 Marija Magdalena
 Jožef
 Peter
 Janez

Tomaž
 Juda
 Kajfa
 Pilat
 Lazar

Gledalci

Nemirna gospa (Plavolaska)
 Duhovnik
 Dobrodušnež
 Izobraženec
 Nesrečnež
 Deželan
 Pometalka
 Policijski komisar
 Še drugi gledalci

I. DEL

Ko začno gledavci polniti gledališče, je zastor na odru že dvignjen, medtem ko eden odrskih pomočnikov ureja oder, kjer naj se odigraa predstava. Prizorišče je čez vse preprosto: prazna soba z velikim oknom in dvoje vrat. Na sredi z rdečim suknom prekrita miza; zadaj pet velikih stolov z visokimi naslonjali.

Nekaj lepakov, ki so občinstvu že zunaj oznanjali predstavo, so namestili tudi v gledališču, na obeh straneh, po ložah v pritličju. Ti lepaki znanijo: „Vabimo občinstvo, da se udeleži Procesa proti Jezusu“, „Vstop vsem dovoljen“, „Policijsko dovoljeno“...

Predstava se začenja okrog pol desetih zvečer, ko skoraj neopazno pojema luč po dvorani. Skozi obojna stranska vrata prihaja na oder, drug za drugim, deset, dvanajst oseb, ki posedejo ob steni; nekdo je ostal brez sedeža, pa si išče stol. Zdi se, da so ti ljudje nekako zmedeni in plašni, ker so se znašli v takšnem prostornem gledališču; nenehno pogledujejo v pritličje in šepetejo med seboj.

Šepet pojenja, ko vstopijo SODNIKI. Ti pa, ki so že na odru, vstanejo in utihnejo. Bolj kot svojska resnost sodnikov prav ta nenadna zbranost igralcev nadahne vstop sodnega zbora s posebno slovesnostjo. Prvi je ELIJA, ki mu sledi REBEKA, njegova žena.

ELIJA je mož pri šestdesetih, mršav, izredno priljuden in iskren, morda za spoznanje preslovesno zadržan. Je v črni, precej donošeni obleki.

REBEKA, trdnejša in bolj čvrsta kot mož; prav gotovo mlajša, navkljub docela sivim, a mehkih lasem, ki se tu in tam že redčé; nosi naočnike, oblečena je preprosto, temno.

ELIJA (se je približal predodru in se nakloni občinstvu): Dame in gospodje, dober večer.

REBEKA (še vedno pri vratih, obrnjena v ozadje): Dajta... Pridita vendar!

Elija: Zahvaljeni za gostoljubje in obisk... (Ko ujame Rebekino mrmranje, ki šepeta nekemu za odrom, postane in se okrene. A v tem vstopita SARA in DAVID.)

SARA (še za odrom): Da, da... sem že tu! (Polglasno): Tu sem...

SARA. Človek bi ji pri-sodil osemindvajset, trideset let. Obraz je izredno živahen, obraz, ki ničesar ne skriva. Ob vstopu nekako živčno odloži dežni plašč. DAVID ga vzame in položi čez bližnji stol. SARA je vsa vzburljena, kot da se je tik pred vstopom na oder še z nekom prepirala.

DAVID, mlad mož pri štiridesetih, z globokim pogledom, je stopil ob njo in ji hoče nekaj reči, da bi jo pomiril. A dekle se zanj ne zmeni, čez kak trenutek celo nebržno migne z rameni.

ELIJA (se odkašlja in povzame): Oprostite... (namigne na Saro) ... moja hči Sara. Zadnje čase je vznemirjena, kadar je treba začeti... Nocoj bomo tedaj v tej veliki dvorani in pred tem občinstvom... spet se okrene k njim, ki stoje za njim, ter jih vpraša mirno, a s trdnim glasom): Bomo začeli? (Sara molče in predano pritrdi. Brezcutno stopi naprej, David za njo. Tudi Rebeka se počasi približa. Tako stoje zdaj za Elijem, v krogu, ki so ga že vajeni. Elija jih pogleduje od strani, z nekakšnim zadovoljem. Potem se okrene k osebam na odru, bežno jim namigne z roko — kot ukaz se zdi ta namig, kajti vsi igralci se po nekšnem, že naprej določenem redu vstopijo za one štiri. — Elija stopi zdaj prav do sprednjih odrskih luči; nenehno zre v občinstvo, naravnost, na levo in na desno, dol ir gor, kot da hoče tam koga prepoznati. Slednjič začne z uvodom, ki ga očito govori že kar na pamet. Kljub temu pa mu glas, ki je spočetka nekoliko plašen in nič kaj trden, bolj in bolj raste, bolj in bolj gori, čez čas je že skoraj strastno razvnet.)

Spoštovani poslušalci! Naj opozorim: predstava, ki jo boste gledali in morda celo posegli vanju — vsaj želim si to — ni navadna gledališka predstava. Prav

res nočem, da bi vas kaki presenetljivi dogodki, ki se utegnejo nocoj namerit — koliko že se jih je namerilo v vseh teh letih našega romanja! — navdali z neugodjem.

Oživili vam bomo proces proti Jezusu iz Nazareta. Mi, Judje, ki smo nocoj tu, se bomo vprašali: Je bil Jezus iz Nazareta nedolžen ali kriv po judovski postavi... Je bil ali ni bil krivično obsojen... Razpravljali bomo javno, z odkritim srcem... (Bežno mrmranje med občinstvom.) Že vem, gospoda: lahko bi nam očital kdo, da je to stvar, ki se tiče samo nas Judov. Morda. Za kristjane tega vprašanja ni... A kljub temu vas prosim pozornosti in razumevanja. Res, kar nas zadene, gre za iskane resnice; vpričo vas jo hočemo najti. Tu smo, ker bi radi vedeli, če je to, kar se je zgodilo tam... (pokaže daleč proti koncu dvorane)...

POSMEHLJIV GLAS IZ OBČINSTVA: Kaj se to pravi: tam?...

ELIJA (z razumevanjem): Hočem reči: na Kalvariji.

ISTI GLAS: Ah!

ELIJA: ...bi radi vedeli, sem dejal, če je to, kar se je zgodilo na tistem griču samo boleč izraz človeške krutosti, ali pa je morda težka, neprecenljivo, neprecenljiva, nepopravljiva krivda. In če je nepopravljiva krivda? (Premor.) Dolgo vrsto let že se tako vprašujem, in z menoj vred se vprašuje tudi moja družina...

(Rebeka in Sara se rahlo naklonite.)

...se vprašujejo mnogi moji učenci... (David se približa in se nakloni.) ... — na vseučilišču v Tübingenu sem namreč predaval svetopisemsko kritiko — pa tudi premnogi moji rojaki so se že vpraševali. Čemu prav nas svet preganja že dva tisoč let? Čemu nas preganjajo ce-

sarji, papeži, kralji, premožni meščani, poulična drhal, Rusi, Francozi, Poljaki, Španci, pa... Nemci? Kako, da se ta naravna zlobnost, ki je v človeku, s tolikšno zagrizenostjo znaša prav nad nami Judi? Zakaj? Kje je še narod z bednimi šestnajst milijoni duš, ki so jih šest milijonov pomorili — pa kako pomorili! — samo v tej zadnji vojni, kot se je nam primerilo? In čujte, dobro, pomorili ne na bojišču, marveč po mučilnicah! Zakaj se je to zgodilo, zakaj se godi še zdaj?

Je morda kazen za tisti križ, ki smo ga ono davno popoldne postavili na Kalvariji?

„Njegova kri naj pride nad nas in naše otroke...“, smo govorili takrat. In če je prav ta nedolžna kri, ki zdaj terja našo kri?

Kako so se odvijali dogodki „takrat“? Obnovimo jih, oživimo jih, upriporimo še enkrat tisti proces od „takrat“, a vpričo današnjih ljudi.

Tako sem tedaj zapustil svojo vseučiliško stolico in odšel po Evropi s tem zborom odličnih igralcev... (Člani igralskega zbora se lahko priklonijo), zastavljajoč dan na dan, naprej in naprej kar po cestah, potem po barakah, po zbornicah, v gledališčih kot nocoj tu, taisto vprašanje, začenjajoč večer za večerom taisto predstavo... Postarala me je ta strahotna ihta, ki me več ne zapusti.

GLAS IZ OBČINSTVA: Navadna propaganda!

REBEKA (ki je prepoznala glas): Ne, ne, gospod! Če bi bila propaganda, bi ne bili tako brez vsega, kot smo. Ni hče nam ne pomaga, nihče ne stoji za nami. Verjemite mi! Oh, če bi vedeli... Celó naši lastni ljudje nas postrani gledajo. Mislijo, da smo takole malo... (s prstom se dotakne čela).

(Med občinstvom v pritličju se nekdo zasmje.)

SARA: Imajo nas za Jude, ki smo zašli... v krizo!

REBEKA: Pred vojno smo imeli denar. A te predstave so nam vse porabile.

DAVID (se vmeša; suho): Kaj to komu mar? Začnimo.

ELIJA: Res. Lahko začnemo.

SARA (vzame bližnjemu soigralcu iz rok vrečico in jo dvigne proti občinstvu kot čarodeji, kadar nastopajo):

Spoštovana gospoda! Sleherni večer si pred predstavo razdelimo vloge, mislim tu: vloge v procesu. Izberemo tožilca, različne zagovornike in predsednika. Predsednik je res vedno isti, moj oče.

(Elija se nakloni.) Naše vloge pa so vsak večer druge: določi nam jih žreb.

(Potisne roko v vrečico in izvleče barvaste kroglice. Pokaže drugo za drugo): Modra: Kajfa; bela: Pilat; rdeča: Jezus; ta črna tukaj naj določi toživeca. (Vse štiri še enkrat pokaže občinstvu.) Zdaj pa žrebajmo. (Spusti vse štiri kroglice spet v vrečico, ki jo izroči Eliju.)

GLAS IZ OBČINSTVA: še en sodnik, da bo število polno!

(Nemir dvorani.)

VEČ GLASOV: Psssst! Mir!

Vi tam, ne motite vendar!

Kak knjigovodja naj bo...

ELIJA (miri občinstvo): Prav imate. Manjka še en sodnik, da bo število polno. Bilo nas je namreč pet, ko smo začeli s temi predstavami. Bil je tudi Daniel, moč moje hčere Sare. Pogoltnilo ga je zadnje preganjanje v Nemčiji. Prazen sedež nam je zapustil. Tako zdaj vsak večer, kot boste videli, to odsotnost popravimo, kot se najbolje dá.

Sara je spet vznemirjena, spet se ga živčnost vanjo; David jo gleda neglbo; dekle se vzburi še bolj.)

Pričnimo tedaj...

(Strese vrečico in jo ponudi Rebeki, da izbere. Rebeka izvleče rdečo kroglico.)

Rebeka: Jezus iz Nazareta.

ELIJA (pokaže na Rebeko): Moja žena Rebeka bo zagovornik Jezusa iz Nazareta.

(Spet strese vrečico in jo zdaj ponudi Sari.)

SARA (izvleče belo kroglico).

ELIJA (vedno s trdim glasom): Poncij Pilat!

SARA (mirno in odločno): Nočem zagovarjati Poncija Pilata.

ELIJA (polglasno): Vedno ista storija...

SARA: Da, vedno ista. (Vrne očetu kroglico.) Bolje, da jo enkrat za vselej zavržeš. Lahko bi se bil že preveril, da nihče od nas noče zagovarjati Pilata; mesece in mesece že se upiramo temu, vsaj midva — jaz in David — a ti, ti trmasto pri svojem. Sicer pa je najbolje, da ljudje že kar takoj vedo, kaj mislim o Ponciju Pilatu: zame je prisklednik in cinik, ki ni izpolnil svoje dolžnosti; poniglav rimski politik. Z eno besedo: ves moj prezir mu! In pa... saj niti našega rodu ni. Nočem, odklanjam. Dobro veš.

ELIJA (skuša umiriti nemir, ki se je vzdignil med občinstvom): Kakšen rod in zmeraj rod! Tu ne gre za naš rod!

SARA: Oprostite. Nikogar nisem hotela žaliti. A vkljub vsemu varljivemu videzu je to, kar boste tu čuli in gledali preveč resna stvar, da bi človek že od vsega začetka ne povedal pošteno, kar misli in čuti.

Kristusov namestnik je govoril

Želimo, da od sedaj naprej kličemo Marijo kot mater človeškega rodu, jo kot tako častimo, se k Njej zatekamo vsi kristjani. Ona naj zaščiti in pomaga vsem, ki radi vere preganjanje trpijo. Ona naj obrne svoj pogled k ločenim bratom in pomaga, da bomo zopet vsi eno. (Sv. oče Pavel VI. v nagovoru ob zaključku III. zasedanja vesoljnega cerkvenega zbora 21. XI. 1964.)

Kristus je imenoval Petra za svojega namestnika na zemlji. To oblast izvršujejo nasledniki na Petrovem prestolu skozi stoletja. Tudi sedanji vesoljni cerkveni zbor je priznal to prvenstvo Petrovega naslednika v vodstvu Cerkve, ki predseduje škofom in z njimi vodi Kristusovo Cerkev na zemlji. (Sv. oče Pavel VI. istotam).

V vseh deželah, kjer so verniki in Cerkev preganjani pripadajo molčeči Cerkvi. Sedanji vesoljni cerkveni zbor jim more biti v veliko tolažbo, ker je izpričal, da je Cerkev z njimi, da pripada vsemu človeštvu. (Sv. oče Pavel VI. istotam).

Važna načela za krščansko življenje bodo odobrena in sprejeta na sedanjem zasedanju vesoljnega cerkvenega zbora. Molimo in prosimo Marijo, da pomaga katoliški hierarhiji pri tem tako važnem in težkem delu. (Sv. oče Pavel VI. v nagovoru romarjem 15. XI. 1964).

Skrb za reveže je tudi ena izmed dolžnosti dušnega pastirstva. Tudi Kristus je bil reven in je prinesel novico odrešenja najprej revežem. Nasproti kopicenju bogastva, ki je tako značilno za našo dobo, postavimo in izvršujmo dela krščanske ljubezni. To delo je potrebno na vseh področjih, predvsem pa pri so-

cialnem skrbstvu. Ne smemo odpravljati zlo z zlom, ampak se utrjevati v dobrem in delati dobro, pri tem pa moramo paziti, da ne delamo kompromisov, ki bi prekoračili dovoljene mere. Tudi ne smemo biti brezplodni kritiki slabega stanja in napak, ki jih vidimo, ampak moramo biti živi pričevalci vedno in povsod resnične krščanske ljubezni in dobrote. (Sv. oče Pavel VI. v nagovoru predstavnikom Vincenoijevih konference 8. novembra 1964.)

Novo semenišče v italijanskem mestu Veroni, zgrajeno s pomočjo nemških katoličanov in bostonskega kardinala Cushinga, je važno študijsko središče, v katerem se bodo vzgajali italijanski bogoslovci za dušnopastirsko delo v deželah južne Amerike. Te dežele pričakujejo duhovnikov, in z njihovo pomočjo bodo lahko potem nudile Kristusu in Cerkvi vse tisto, kar sedaj prejemajo. Marija naj pomaga vsem pri tem velikem in važnem delu. (V radijskem nagovoru ob otvoritvi semenišča v Veroni 8. XI. 1964.)

Cerkev ljubi in skrbi za vse človeštvo. Posebno mladini in novim narodom, ki dosegaajo svojo samostojnost in stopajo v mednarodno življenje, bi Cerkev rada povedala, da razume njihova upravičena pričakovanja, je pripravljena jim pomagati, da se ta pričakovanja uresničijo, vendar vedno z mirnimi sredstvi, to je po poti miru in krščanskega in človeškega bratstva. (V nagovoru 18. X. 1964.)

Mladost! Kako obširno področje dela in prizadevanj. Ne smemo gledati mirno in brez zanimanja, kdo in kako bo vzgajal sodobno mladino. V miselnosti sodobne mladine so novi pojavi, ta mla-

dina ima nove potrebe, je izpostavljena najrazličnejšim nevarnostim. Vse to in te probleme moramo poznati in jih reševati v luči Evangelija. Skrb za mladino je velika naloga sodobnega dušnega pastirstva. (Sv. oče v nagovoru v avdienci 8. 7. 1964.)

Pozdravljamo delavsko mladino, ki pozna delo in njega težo, ki pozna ceno resničnih prizadevanj in žrtev, ki z bridkostjo občuti, da se ji ne da spoštovanja, ki ji pripada, niti ne vrednotijo njenega prizadevanja ter ne prizna v družbenem življenju tisto mesto, ki ji po vseh pravicah pripada. Pozdravljamo mladino, ki hoče širiti zavest mednarodne povezanosti delavske mladine in hoče sodelovati pri graditvi in obnovi

evropskega kontinenta. Cerkev vsa ta prizadevanja podpira, ker ne more stati ob strani pri delu, ki zbližuje ljudstva in jih vodi k edinosti. (Sv. oče Pavel VI. v radijskem nagovoru mednarodnemu žosistovskemu kongresu v Strasburgu 1. VIII. 1964.)

Prosimo Gospoda, da stalni tehnični napredek in osvajanje vsemirja ne bo človeštvu v škodo in pogubo. Vsa ta odkritja in napredek postavljajo tudi človeštvo pred nove probleme in težave. Zato moramo vedno bolj spoštovati človeka in njegovo poslanstvo ter se zatekati po pomoč k Bogu ter se mu zahvaliti za številne dobrote in milosti, ki jih prejemo. (V nagovoru v splošni avdienci 2. VIII. 1964.)

Pogajanja med Vatikanom in Češkoslovaško

Katoliška agencija KNA poroča iz Prage, da se spet nadaljujejo pogajanja med Vatikanom in Češkoslovaško. Tokrat so v neki evropski prestolnici in jih s strani češkoslovaške vlade vodi njen ambasador v Rimu.

Za uvod je vodja vladnega oddelka za cerkvena posestva imel konference z novim škofom v Nitri msgr. Necseyem. Kolikor se je moglo izvedeti, se bistvo pogajanja sedaj suče okoli vprašanja, kako se naj postavljajo novi škofje na razne sedeže v Češki, Moravski in Slovaški. Gre za trinajst škofij, kjer so razmere popolnoma neurejene, ker je vlada ali zaprla ali pa odstranila škofo z njihovih mest. Vlada izjavlja, da ne bo dopustila, da bi se dosedanji škofje vrnili v svoje škofije in poudarja, da bi imenovanje novih generalnih vikarjev priznala samo tedaj, če sv. stolica izbere za ta mesta duhovnike, ki bi bili po volji tudi vladi.

Ponekod bi sploh smeli ostati na vodstvu generalni vikarji, ki so bili tam dosedaj in so dosegli popolno zaupanje vlade. Ponekod so na čelu škofij apostolski administratorji; vlada izjavlja, da ne bi imela nič proti, če bi jih Vatikan imenoval za redne škofo.

Ker pa vlada ne popusti v zahtevi, da naj se najprej škofje vrnejo na svoja mesta, so pogajanja za kratko dobo zastala. Tudi je malo upanja, da bi bilo kaj kmalu urejeno vprašanje, kaj storiti s praškim nadškofom Beranom. Vatikan je je izrazil željo, da bi mu bilo dovoljeno potovanje v Rim, odkoder se ne bi več vrnil v Prago, ker bi v Rimu postal član kurije. Toda nadškof Beran želi, da se pred njegovim odhodom uredi vprašanje njegovega naslednika. Toda vladni kandidat za to mesto ni sprejemljiv v Vatikanu.

Poznavalci razmer podčrtavajo, da bo še mnogo težav, vendar je opazati, da je tokrat češkoslovaška delegacija bolj naklonjena iskanju sporazumov.

Od vzhoda do zahoda

Tokio. Da bi prilagodili cerkveno bogoslužje ljudskim navadam v deželi, so na splošni konferenci japonskih škofov sklenili odpraviti pripogibanje s kolenom in ga nadomestiti s poklonom, kakor je na Japonskem v navadi. Novo pravilo je stopilo v veljavo v vseh japonskih škofijah na praznik sv. Petra in Pavla dne 29. junija 1964.

Braziliija. Obvezni verski pouk so uvedli v brazilski zvezni državi Guanabara. Parlament je sprejel guvernerjev predlog, izglasovan z veliko večino. Kot predvideva ustavni načrt, naj bi z veroukom preprečili zablode mladostnikov, ki odraščajo brez varstva in brez verske vzgoje. Verouk bodo poučevali duhovniki ali pa od škofa določeni laiki. Po padcu l. 1889 je Guanabara prva brazilska zvezna država, v kateri so uvedli obvezen verski pouk.

Indija. Nad 10.000 katoličanov so v indijski državi Kerala opozorili, naj varujejo tamkajšnje katoliške cerkve pred opustošenjem. Do 10. julija 1964 je bilo namreč oskrunjenih 20 tamkajšnjih cerkva. Keralska policija še ni prijela nobenega zločinca. Prevladuje mnenje, da liberalna stranka v deželi odvraca policijo od strožjega ravnanja in preiskav.

Kenija (Vzhodna Afrika). O vlogi Cerkve v novi neodvisni Keniji piše p. Mc Ennis: „Zadovoljni smo, ko vidimo, da je Cerkev pripomogla k napredku Kenije. Število katoličanov in novih prižlaščencev za krst naglo narašča. Upamo, da bodo graditelji nove države častno priznali in ohranili duhovne vrednote, na katerih slonijo temelji narodne svobode, reda in miru.“

Iz Hollywooda v samostan. Mnogobetajoča mlada filmska igralka Dolores Hart (njeno pravo ime je Mary Hichs) je predlamskim vstopila v samostan v Connecticutu, kjer je že prej večkrat delala duhovne vaje.

Rojena je bila v protestantski družini. Ko je bila stara komaj štiri leta, sta se oče in mati ločila. Deklica je potem živela nekaj časa pri materi, nato pri očetu ali pri teti. Pozneje sta jo vzela k sebi ded in babica, tudi protestanta v Chicagu, kjer je obiskovala katoliške šole. Deset let stara je pregovorila varuhe, da so ji dovolili prestop v katoliško Cerkev.

Po končanem šolanju je postala igralka. Leta 1960 je prevzela vlogo sv. Klare v filmu „Frančišek Asiški“, ki je v njej zbudil redovniški poklic. Pozneje so ji ponujali vlogo matere Seton (kateri je Janez XXIII. podelil čast oltarja), prve ameriške blaženke, a 24-letni igralki, ki so ji obetali, da bo postala kraljica Hollywooda, je bilo igre dovolj in premalo — izbrala je Kristusa.

Islam v Evropi. Afriška republika Mali bo zgradila v Aachenu v Nemčiji središče mohamedanske kulture v Evropi. Poslanik republike Mali je že položil temeljni kamen za veliko mošejo, poleg katere bodo stala poslopja za mohamedansko semenišče in visoko šolo, katero bo obiskovalo kakih 600 dijakov iz 24 evropskih dežel.

Duhovniško službo vrši na cesti. Na Dunaju se je kaplan J. Todt dogovoril s policijo, da ga iz kontrolnih avtomobilov po radiu obveščajo o vsaki promet-

ni nesreči. Potem gre na ulico in ustavi prvi avto, ki mu pride naproti. Vozači, katere kaplan ustavi, so v splošnem zelo ustrezljivi in ga takoj pe-ljejo na kraj nesreče. Na tak način je skozi vse leto 1964 nudil duhovno pomoč ponesrečencem v 370 primerih in jim podelil sv. zakramente za umirajoče v njihovih zadnjih trenutkih življenja.

Protestantski pastor je bil posvečen v duhovnika. Skof iz Mainza, dr. Volk, je 26. junija lanskega leta podelil mašniško posvečenje bivšemu protestantskemu pastorku. Novoposvečeni 43-letni Amerikanec Ernest A. Beck je leta 1954 v St. Louisu v ZDA s svojo družino prestopil v katoliško Cerkev. Rim je dal dovoljenje za mašniško posvečenje in istočasno tudi spregled od dolžnosti celibata (duhovniške zdržnosti).

Newyorški kardinal Spellman je pohvalil zakon o državljskih pravicah, ki ga je lansko leto 3. julija podpisal predsednik Johnson. S tem zakonom je odvzeta vsaka pravna podlaga zatiranju črncev v ZDA.

S kolesi v Bombay. Osem meščanov iz Madrida (Španija) se je odpravilo na pot s kolesi v Indijo na evharistični kongres v Bombayu. Tja so prišli že do otvoritve kongresa.

Giba je „Svetovni četrtek“, pred kratkim začeto na Hrvatskem, obstaja v tem, da se vsak četrtek daruje sv. maša, sv. obhajilo, sv. rožni venec in druge pobožnosti za zedinjenje kristjanov.

Francija. V kratkem so razprodali milijon gramofonskih plošč z duhovnimi pesmimi francoskega jezuita p. Duvala. Od izkupička so darovali 1000 novih francoskih frankov za misijone v Osrednji Afriki in na Madagaskarju.

London. Katoliška vera bo proglašena za državno vero na otoku Malti. To predvideva nova ustava, ki bo stopila v veljavo, ko bo v doglednem času otok dosegel popolno neodvisnost. V „Beli knjigi“, ki je bila objavljena 21. julija 1964 v Londonu, je rečeno, da je katoliški verouk obvezen v vseh javnih šolah. Vsem državljanom je zagotovljena svoboda vesti in pravica do svobodnega izvrševanja verskih dolžnosti.

New York. Direktor vatikanskega paviljona msgr. John Gorman poroča, da je več kot 5 milijonov ljudi do sedaj že obiskalo vatikanski paviljon na svetovni razstavi v New Yorku in si tam ogledalo Michelangelovo „Pietà“.

V spomin tisočletnice pokristjanjenja Poljakov je čenstohovska Mati božja dobila posebno kapelo v največjem katoliškem svetišču v ZDA, v cerkvi Brezmadežne v Washingtonu. Nad 10.000 ameriških Poljakov je prišlo počastit čenstohovsko Marijo (največja Marijina božja pot na Poljskem) o priliki blagoslovitve nove kapele.

Šestdesetletni novomašnik. V ameriškem mestu Dallas (Texas — kjer je bil ubit predsednik Kennedy) je bil v tamkajšnji stolnici posvečen v mašnika javni delavec A. J. Seidler, ki je znan iz najbolj zapletenih sodnih procesov v New Yorku. Mašniško posvečenje je prejel prav na svoj šestdeseti rojstni dan.

Ustoličenju novega nadškofa cerkvene pokrajine Bhopal v Indiji so prvi-krat prisostvovali tudi predstavniki državne oblasti države Madya Pradeš. Po končanem obredu je guverner objel novega nadškofa in mu tako dal javno priznanje za njegovo delo v korist ljudstva. Obljubil mu je vsestransko pomoč pri njegovem bodočem delu.

Dve drami v obrambo Pija XII. Angelski pastir je naslov drame, ki jo je napisal španski pisatelj Juan Antonio De La Iglesia v obrambo Pija XII., z ozirom na njegovo stališče v teku druge svet. vojne glede preganjanja Judov s strani nacistov. Oktobra lanskega leta pa so prvič predvajali v New Yorku dramo Edvarda Molloya „Tolažnik“, ki želi biti odgovor na lažne obtožbe proti Piju XII., ki jih vsebuje Hochhutova drama „Vikar“.

Nova afriška država. Od 24. oktobra 1964 je Severna Rodezija neodvisna država, ki si je privzela ime Zambia, po reki Zambesi, ki teče skozi državo. Nova država šteje približno 3,500.000 prebivalcev, od katerih je okoli 16% katoličanov. Katoliške šole so zelo razširjene in jih obiskuje tudi mnogo nekataliških otrok.

Ne smemo več dopustiti, da bi nekdanja politična in gospodarska tekma med Rimom in Carigradom še v XX. stoletju vzdrževala ločitev med zahodnimi in vzhodnimi kristjani, je dejal metropolit sirsko-pravoslavne Cerkve v Severni Ameriki nadškof Natony Bashir pri predavanju, ki ga je imel za dijake in profesorje Mount Mzery College v Cedar Rapidsu v severnoameriški državi

Beseda materina! O, kolika blagodat človeku od Boga! Podoba lica materinega, glej, kadar je v grobu, ugasnila ti je. Toplota, lepota in dobrota materine besede šumi do groba v ušesu in se ne razgubi. Zato, ker je tudi sveto materino obličje le od mesa in mora preiti in ker je le beseda nesmrtna, od duše, ki umrla ne bo.

O moj Bog! Kako naj se ne prečudim, da so vendar mojega rodu ljudje, učeni, pošteni, dobri in pametni, pa materino govoricu pozabiti morejo, se je sramovati hočejo, pa se s tem svetega spomina rodne matere kakor apostol Peter Učenika svojega zatajiti ne boje...

Ivan Pregelj

Iowa. Ni nobenega razloga na svetu, je dejal, da ne bi drug drugega ljubili in da bi še naprej trpeli zaradi zmot naših očetov. Nato je poudaril delo papeža Janeza XXIII. in Pavla VI., po čigar zaslugi se po 900 letih Vzhod in Zahod zblížujeta in se skušata razumeti. Metropolit je zaključil s tem, da je poudaril potrebo enotnega krščanstva proti novi „veri“ brezbožnega komunizma.

Kardinal Frings poklonil ribiške mreže. Koelnski nadškof kard. Frings je daroval majhnemu naselju ribičev v Ghani 230 ribolovnih mrež. Darilo so izročili škofu v Cape Coastu msgr. Amisahu. Z novimi mrežami bo ribiško društvo tega afriškega naselja lahko znatno povečalo svojo delavnost in zagotovilo večje blagostanje vsemu predelu.

Mednarodno letališče v Londonu bo v kratkem imelo nove prostore za bogočastje, ki bodo veliko bolj kot do sedaj služili popotnikom. Malo svetišče, ki ga bodo zgradili skupaj katoličani, anglikanci in protestantje, bo sestavljeno iz treh ločenih kapel za posamezne verske skupnosti in ene skupne glavne ladje, ki bo lahko sprejela nad 200 oseb. Stroški bodo znašali okrog 330.000 dolarjev.

Slovenci po svetu

ZDA. Slovenski starši, ki pošiljajo svoje otroke v šentvidsko slovensko farno šolo, so imeli sredi septembra skupni sestanek. Ta je bil obenem tudi občni zbor Odbora staršev Slov. šole pri Sv. Vidu. Njegova glavna naloga je zbirati denarna sredstva za nemotenc delovanje slov. šole. Izvoljen je bil naslednji odbor: predsednik Vinko Rožman, tajnik Janez Sever, blagajničarka ga. M. Slak. Član odbora staršev je tudi ravnatelj šole č. g. Jošt Martelanc.

Baragov popoldan so imeli v slovenski fari Marije Vnebovzete v Colinwoodu v Clevelandu v začetku oktobra. Po pobožnosti v cerkvi je zbrane rojake pozdravil v farni dvorani župnik Franc Jager. Za tem je Anton Grdina kazal film s potovanja slovenskih romarjev po Baragovi deželi. Nazadnje je govoril Franc Brown iz Marquette, ki je tajnik Baragovega gibanja v marquetteški škofiji in je našel vseameriško založbo za knjige, ki jih o Baragi pripravljata dr. Franc Jaklič v Milwaukee in Jožef Gregorič v Chicagu.

V slov. župni cerkvi Brezmadežne v New Torontu so nabavili mogočne orgle. Stale so 8.000 dolarjev. — Farno šolo obiskuje letos 157 otrok. Zaradi premajhnih prostorov so morali pouk razdeliti: dopoldne otroški vrtec in prva dva razreda, popoldne ostali štirje razredi.

V Hamiltonu (Kanada) so tudi začeli graditi slovensko cerkev. Temeljni kamen so vzdali 30. avgusta lanskega

leta. Poleg cerkve bo tudi farna dvorana.

Spomin pokojnih na Goriškem. Na praznik Vseh svetnikov in na vernih duš dan se je zbralo veliko Slovencev na goriškem pokopališču. Več duhovnikov je blagoslavljal grobove in molilo za rajne, za mnoge je bila to edina molitev. Ob grobu, kjer je pokopanih večje število goriških duhovnikov in kjer počiva tudi prof. Mirko Filej, so se ob treh popoldne zbrali pevci, da počastijo spomin njega, ki ima toliko zaslug pri izoblikovanju goriških slov. pevskih zborov. Najprej je g. Jože Jurak zapel „Reši me“ in zmolil molitve za njegov dušni pokoj ter pokoj ostalih duhovnikov, ki z njim delijo skupni grob, nato so pevci zapeli žalostinko pod vodstvom g. Fr. Valentinčiča. Vsa skupina je potem odšla še h grobu pok. Lojzeta Bratuža in se tudi njemu oddolžila s pesmijo. Za zaključek je bila v stolnici sv. maša s škofovo asistenco. Pel je slov. pevski zbor „Lojze Bratuž“.

V Marijinem domu v Trstu so na misijsko nedeljo uprizorili igro: In Bog je hodil po razvalinah. Dejanje se vrši na Japonskem v bližini mesta Hirošima, in sicer ob času, ko je l. 1945 atomska bomba porušila to mesto in Nagasaki. Predstava je našla med gledalci zadovoljiv odmev. Igro so ponovili 15. novembra.

Anglija. Slovenci so začeli z adventno pobožnostjo že na nedeljo, 22. nov., s sv. mašo v Worthingu. V adventu sagem pa so imeli že sv. mašo v narodnem jeziku.

Belgija. 20. nov. je bilo slov. romanje v starodavno Marijino baziliko v Montaigu—Scherpenheuvel. Prišli so iz vseh krajev zahodne Belgije. Tudi k sv. obhajilu jih je pristopilo razveseljivo število.

Francija. Pas-de-Calais. V rožnovenskem mesecu je skupina rojakov iz Pas-de-Calais poromala v Banneux, belgijski Lurd.

Italija. Latina. Okrog 50 novih beguncev je v zadnjih mesecih pribežalo iz Slovenije in zaprosilo za politično varstvo. — Rim. Slovenske oddaje Vatikanskega radia so petkrat na teden. Sobotne oddaje so za čas svojega bivanja v Rimu prevzeli slovenski škofje, ki so se udeleževali vesoljnega cerkvenega zbora. — Slovenske šolske sestre so praznovale 15. oktobra 100-letnico svojega obstoja. Čestitamo in želimo uspehov med Slovenci in v svetu.

Petdeset let dela pri bolnikih. Zlati jubilej redovnega poklica je obhajala s. Ludovika Peternelj, doma z Trate v Poljanski dolini. Po vstopu k usmiljenkam v Gradcu se je usposobila po sedemletni pripravi za bolničarsko stroko na ondotni univerzitetni kliniki. Tamkaj je med prvo svetovno vojno neutrudno pomagala zdraviti rane ranjenim vojakom. Leta 1920 so jo poslali s še osmimi sosestrami v Srbijo; bile so prve redovnice v glavnem mestu Jugoslavije. Po 15 letih službe med pravoslavnimi je dospela leta 1935 v Čile, v mesto Punta

Arenas, najbolj južno ležeče mesto te dežele. Zopet je bil njen delokrog v bolnišnici. Na njeno pobudo pa se je ondi zgradilo tudi dežje sirotišče, ki je danes ponos tega kraja. Pozneje je bila prednica redovne družine v čilski prestolnici, dalje v San Fernando, trenutno pa je prednica v mestu Rancagua, kjer so ji v tamkajšnji bolnišnici slovesno čestitali; ob tej priliki so povedali in tudi zapisali, da je ta nesebična delavka iz Vincencije kongregacije doma iz daljne Slovenije.

Nemčija — Nov slovenski izseljenški duhovnik, dr. Franček Prijatelj, je prišel sredi aprila med rojake v Mannheimu. Njegov delokrog je Mannheim z vso okolico in vse področje na obeh straneh reke Rena, od Karlsruhe na jugu pa do Koblenza na severu, poleg tega še vse Posarje.

MOLITVENI NAMEN

Splošni: Molimo, da bi bogoslužje prinašalo trajno večji vpliv na življenje vernikov!

Misijonski: Molimo, da bi pripadniki hinduizma prišli do spoznanja Jezusa Kristusa kot Odrešenika človeškega rodu!

Molitvena zveza za slovensko domovino: Molimo, da bi se Slovenci z ljubeznijo oklenili bogoslužja in da bi to imelo velik vpliv na njihovo vsakdanje življenje!

Ali je dokazljiv nadnaravni, božji izvor in značaj krščanstva? Znanstvene izsledke lahko podvržemo poizkusom, toda kako naj na enak način dokažemo nekaj nevidnega, nečutnega? In to zlasti v dobi, ko tehnično usmerjen človek ne sprejme ničesar brez otipljivih dokazov.

Novice iz Argentine

Spomin rajnih v Buenos Airesu. Na praznik Vseh svetnikov in na dan vernih duš so se rojaki spomnili svojih rajnih in vernih duš. Na praznik Vseh svetnikov so bile po naših verskih središčih molitve za rajne. V Slovenski kapeli v Buenos Airesu je bila sv. maša in molitve. Sv. mašo z govorom je daroval g. direktor Anton Orehar. Pri sv. Neži, ki je na Paternalu, prav blizu največjega buenosaireskega pokopališča, kjer počiva zlasti veliko staronaseljencev je g. dr. Alojzij Stare daroval sv. mašo, med katero je pel zbor staronaseljencev pod vodstvom g. Cirila Jekšeta, zatem pa so bile na pokopališču v jugoslovanski grobnici molitve za rajne, ki sta jih opravila g. dr. Stare in g. Jurij Rode. V Ramos Mejiji so bile v cerkvi molitve; govor pa je imel g. prelat France Novak. Na pokopališču v San Justu je opravil molitve g. Janko Mernik; v Slovenski vasi pa je pobožnost vodil g. vikar Janez Petek.

Dvanajsti mladinski dan je bil v nedeljo, 8. novembra na Slovenski pristani v Moronu. Zbral je precej nad tisoč rojakov. Dopoldne je bila mladinska sv. maša, katero je daroval g. župnik Janez Langus, nekdanji predsednik Slovenske fantovske zveze v Argentini. Popoldne so bili nastopi: naraščajnikov, naraščajnic, članic in članov; govor predsednika SFZ Tineta Vivoda, razdelitev pokalov zmagovalcem Mladinskih športnih dni in tekma v odbojki med reprezentančnim moštvom Slovenske fantovske zveze in Čehi. Letošnji Mladinski dan pomeni napredek; ta je bil zlasti viden glede naraščaja.

Peto obletnico cerkve Marije Kraljice so praznovali v nedeljo, 15. novembra. Dopoldne je bila sv. maša, ki jo je daroval g. vikar Janez Petek, popoldne pa so bili razni nastopi. Zaradi domačinov je bilo vse popoldansko slavljenje v španščini.

„Slovenska svatba“ v Ramos Mejía. Isti dan kot v Slovenski vasi je bila v Ramos Mejía namesto vsakoletne tombole prireditev, na kateri so na prostem uprizorili „slovensko ohcet“ (snubljenje, prevoz bale, šranganje, odhod k poroki in poročna pojedina).

Mesec Matere božje ali šmarnice smo imeli v Argentini od 7. novembra do 7. decembra. V tem času smo po družinah prebirali Danijel Ropsovo knjigo: „K maši bratje!“

Slovenski stenski koledar za leto 1965 je izšel v drugi polovici novembra. Koledar krasi 12 slovenskih pokrajinskih slik in sicer: Zimska idila v Sloveniji, Jezersko, Ptujška gora, Ljubljana, Celovec, Škofja Loka, Bohinjsko jezero, Sevnica, Koper, Maribor, Trenta in Planica.

Jubilejno žegnanje v Slovenski hiši je bilo v nedeljo, 22. novembra. Ob tej priložnosti je izšla izredna številka „Oznanila“, kjer je bilo podano poročilo o delu in kjer so bile čestitke slovenskih domov, ustanov in organizacij. Iz poročil je razvidno, da nas je Slovenska hiša stala 5.028.257 pesov. Sedanja vrednost je seveda veliko večja. Vse smo kupili in zgradili seveda le s pomočjo dobrotnikov. Teh je bilo 1573.

Med njimi so številni duhovniki, rojaki iz Buenos Airesa, Berazateguija, Floride, Carapachaya, Morona, Ramos Mejije, San Justa, San Martina, San Miguela, Slovenske vasi in iz drugih manjših krajev Velikega Buenos Airesa ter iz vseh krajev Argentine, kjer žive in delujejo Slovenci.

V Slovenski hiši so zaenkrat štiri osrednje pisarne: Dušnopastirska, društva „Zedinjena Slovenija“, Slovenske kulturne akcije in „Svobodne Slovenije“. Tu izhajajo tile listi: Duhovno življenje, Oznaniilo, Svobodna Slovenija, Glas, Meddobje itd. Na razpolago pa so tudi glasila raznih organizacij in listi iz Koroške, Primorske. V Slovenski hiši pa imajo tudi druge naše osrednje organizacije svoj sedež.

Žegnanjsko slavlje je lepo poteklo. Prišlo je veliko rojakov. Ob 11.30 je bila sv. maša za rajnega g. škofa dr. Gregorija Rožmana in za vse žive in rajne dobrotnike Slovenske hiše. Sv. mašo je daroval g. direktor Anton Orehar. Pel pa je pevski zbor „Gallus“. Popoldne je bil najprej pevski nastop šolskih otrok pod vodstvom ge. Zdenke Janove. Nastopilo je rekordno število otrok. Po petju je sledil govor g. direktorja Antona Oreharja o delu za Slovensko hišo, v katerem se je vsem dobrotnikom zahvalil. Prva zahvala pa je veljala Bogu in Mariji Pomagaj, patroni slovenske kapele v Buenos Airesu.

Po govoru so nastopili s šaljivimi prizori na odru gojenci Rožmanovega zavoda in nekateri bivši gojenci.

Vse slavlje je poteklo v lepem razpoloženju; v upanju, da bo prav kmalu Slovenska hiša popolnoma dograjena in kot taka luč Slovencev v Argentini.

Prvo sveto obhajilo, ki smo ga imeli v Buenos Airesu v nedeljo, 29. novembra, je bil lep verski praznik. Sto en otrok je pristopilo k prvem sv. obhajilu. Otroci so iz Capitala, Berazateguija, San Justa, Carapachaya, Morona, Ramos Mejije, San Martina in San José. Sv. obhajilo je med sv. mašo podelil g. direktor Anton Orehar. Peli so letos otroci iz Berazateguija pod vodstvom g. Jožeta Omahne. Po fotografiranju in po zajtrku, ki je nekaj običajnega po prvem sv. obhajilu, so novoobhajanci prejeli lepe spominske podobe, ki jih bodo vse življenje spominjale na dan srečanja z Gospodom.

Na izseljensko nedeljo, 29. novembra, popoldne je bila v Buenos Airesu izseljenska prireditev. Prireditev je obsegala verski in kulturni del. V prvem je bila sv. maša, katero je daroval msgr. Jorge Carlos Carreras, predsednik katoliškega izseljenskega odbora v Argentini. V kulturnem delu pa so bili nastopi raznih izseljenskih skupin v Argentini. Slovence je letos predstavil otroški orkester iz San Martina, pod vodstvom g. Borisa Pavšerja.

Kronika dela za Slovensko hišo

- 18. april 1954: razglas slovenskih dušnih pastirjev
- 5. julij 1954: podpis pogodbe za Ramón Falcón 4158, Bs. Aires
- 29. september 1954: dan prepisa
- 13. junij 1956: odpoved prostorov na Víctor Martínez 50
- 14. avgusta 1956: preselitev na Ramón Falcón 4158
- 25. november 1956: blagoslovitev zemljišča in začasnih prostorov

- 29. september 1957: zadnji obrok plačan
- 12. julij 1959: dan sloge in skupne volje za uresničitev zastavljenih ciljev
- 5. junij 1960: pričetek nove akcije
- 1. julij 1960: začetek pobožnosti deveterih prvih petkov na čast presv. Srcu Jezusovemu za „obilen blagoslov pri delu“
- 13. maj 1962: vesela novica — dovoljenje za gradnjo
- 10. junij 1962: arh. Marijan Eiletz objavi načrt
- 8. julij 1962: blagoslovitev prostora in pričetek gradnje
- 25. november 1962: žegnanje in ogled gradnje dvorane
- 10. maj 1964: z gradnjo spet nadaljujemo
- 22. november 1964: žegnanje in ogled vsega dela.

XII. socialni dan

V nedeljo, 15. novembra, je bil v Slovenski hiši v Buenos Airesu XII. socialni dan. Posvečen je bil vprašanju za-

kona, družine in narodnosti. Pripravil ga je stalni odbor za socialne dneve pod predsedstvom g. Avgusta Horvata.

Socialni dan se je pričel s sv. mašo, ki jo je daroval g. direktor Anton Orehar. Po maši pa sta sledili dve predavanji. Prvo predavanje je pripravil g. Stane Žužek. G. dr. Mirko Gogala pa je v temeljito izdelanem referatu razpravljajal o zakonu, družini in narodnosti.

Po živahni debati, ki jo je vodil g. Zorko Simčič, so bile sprejete resolucije. V resolucijah je bilo med drugim rečeno: Ker je narodno kulturno delo v izseljenstvu podobno plavanju proti toku, bodo tako posamezne družine kot celotna skupnost vzdržali samo pod pogojem, če bodo v narodnostnem življenju dosegli in vzdržali neko nadpovprečje. Skrb za tako pravo nadpovprečje pa ne sme ubiti smisla za realnost. Zato je pri vsem tem treba priznati in sprejeti vso izseljensko stvarnost. Zlasti je treba upoštevati veliko razliko, ki glede narodnosti kakor tudi glede domovine obstoja med izseljenci in njihovimi potomci.

Nastop otrok slovenskih šolskih tečajev pod vodstvom ge. Zdenke Janove v Slovenski hiši na jubilejnem žegnanju

Argentina:

Dušnopastirska pisarna,
Ramón Falcón 4158,
Buenos Aires

Brazilija:

Paroquia do
Santissimo Sacramento,
R. Tutoia 1125,
Vila Mariana,
Sao Paulo — S. P.,
Brasil

Z. D. A.:

Rev. Julij Slapšak
6019 Glass Ave.
Cleveland, Ohio, U. S. A.
Slovenska pisarna
Baragov dom
6304 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio, U. S. A.

Kanada:

Ivan Marn,
131 A Treeview Drive
Toronto 14, Ont.
Canada

Trst:

Marijina družba,
Via Risorta 3,
Trieste, Italia

Italija:

Zora Piščanc,
Riva Piazzutta 18,
Gorizia, Italia

Avstrija:

Naročnino pošiljajte
Mohorjevi družbi
v Celovec

Celoletna naročnina za Ar-
gentino in države, ki nanjo
mejijo (razen Uruguaya)
850 pesov.

za ZDA in Kanado
5 dolarjev;
za Avstrijo 95 šillingov
za Italijo 2.000 lir;
drugod
protivrednost dolarja.

Začenjamo novo leto 1965	1
Oznanjam vam veliko veselje	2
Skrivnost našega odrešenja	4
Temeljno vprašanje doma in zunaj	8
Angel J. Roncalli pri duhovnih vajah	
v Ljubljani	12
Škof Rožman — mučenec ljubezni do naroda	15
Vesoljni potop	18
Kratek pregled liturgičnega gibanja	23
Michelangelo	28
Proces Ivane Arške	33
Podrti viharnik	37
Za mlade ljudi	40
V Evropo in nazaj	43
Prva okrožnica Pavla VI.: Ecclesiam suam	47
Prva okrožnica Pavla VI.:	
Ecclesiam suam	47
Kristusov proces	50
Kristusov namestnik je govoril	54
Od vzhoda do zahoda	56
Slovinci po svetu	59
Molitveni namen	60
Novice iz Argentine	61

LETO XXXII.

Štev. 1.

JANUAR 1965

**PROSIMO PORAVNAJTE
NAROČNINO!**

Nakazila na naslov:
Rev. Antonio Orehar
Ramón Falcón 4158,
Buenos Aires, Argentina

slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (Anton Orehar), urejujeta pa dr. Branko Rozman in dr. Alojzija Starc. — Editor responsable: Antonio Orehar. Ramón Falcón 4158, Bs. As. Registro de la Prop. Intel. N° 574.991

Tiska Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires

Naši prvoobhajanci z g. direktorjem Antonom Oreharjem na dan
prvega svetega obhajila v Slovenski hiši dne 29. novembra 1964.
(Foto: Janko Hafner)

Ovitek: arh. Marijan Eiletz

